

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

”Onhan siitä hyötyä,
et mä nousen ylös sängystä,
lähen ulos ja teen jotain”

Nuorten kokemuksia Voimalinja -hankkeen
ryhmätoiminnasta

Lassila, Laura

2012 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

”Onhan siitä hyötyä, et mä nousen ylös sängystä,
lähen ulos ja teen jotain”

Nuorten kokemuksia Voimalinja -hankkeen ryhmätoiminnasta

Laura Lassila
Sosiaaliala
Opinnäytetyö
Huhtikuu, 2012

Laura Lassila

”Onhan siitä hyötyä, et mä nouse ylös sängystä, lähen ulos ja teen jotain”, Nuorten kokemuksia Voimalinja -hankkeen ryhmätoiminnasta

Vuosi 2012 Sivumäärä 51

Nuorisotyöttömyys ja nuorten syrjäytyminen ovat ajankohtainen aihe, josta keskustellaan. Ongelmiin pyritään löytämään ratkaisuja erilaisten linjausten, toimenpiteiden ja työmuotojen kautta. Monia hankkeita ja erilaista ryhmätoimintaa toteutetaan työelämän ja koulutuksen ulkopuolella eläville tai syrjäytymisuhan alla oleville nuorille, jotka tarvitsevat tukea elämänhallinnassa ja matkallaan työelämään.

Voimalinja -hanke 2011-2013 on Helsingin kaupungin sosiaaliviraston alainen hanke, jonka tavoite on tukea 18-25 -vuotiaita toimeentulotukiasiakkaita työn tai koulutuksen pariin. Voimalinja työskentelee yhteistyössä Helsingin kaupungin sosiaaliviraston palvelupisteiden kanssa. Työtä tehdään pääasiassa yksilötyöskentelynä nuoren omilla alueilla ja keskeistä on nuoren omat vahvuudet ja voimavarat. Asiakasprosessi rakentuu joustavasti nuoren omien tarpeiden ympärille. Lisäksi Voimalinja on järjestänyt neljä viikkoa kestäviä ryhmiä kokonaisvaltaisempaa tukea tarvitseville nuorille.

Opinnäytetyön päätavoite on selvittää Voimalinjan ryhmään osallistuneiden nuorten kokemuksia ryhmätoiminnasta. Lisäksi pyrkimyksenä on ollut tuottaa ryhmätoiminnasta tietoa, josta olisi hyötyä Voimalinja hankkeelle. Opinnäytetyö on toteutettu laadullisen tutkimuksena käyttäen aineistonkeruun menetelmänä teemahaastatteluja. Aineisto on kerätty haastattelemalla yhden ryhmän viittä osallistujaa ennen ja jälkeen ryhmätoiminnan. Kaikki ryhmään osallistuneet nuoret olivat olleet jo jonkin aikaa työttöminä.

Opinnäytetyön keskeisimmät tulokset olivat, että nuoret löysivät ryhmän jälkeen hyvin jatkoreittejä, vain yksi lopussa haastatelluista viidestä nuoresta oli ryhmän päättyessä vailla tekemistä. Nuoret olivat pääasiassa sitä mieltä, että ryhmätoimintaan osallistuminen oli hyvä asia, vaikka osa toiminnan sisällöistä saikin kritiikkiä. Ryhmän hyödyllisyys päivärytmin korjaamiseksi ja sisällön saamiseksi elämään korostui nuorten puheessa. Ryhmätoimintaa pidettiin myös hyvänä alkuna jatkosuunnitelmien kannalta.

Asiasanat: Nuoret, nuorisotyöttömyys, koulutus, nuorten syrjäytyminen, ryhmät, elämänhallinta

Laura Lassila

Young people's experiences of the Voimalinja -project's group activities

Year	2012	Pages	51
------	------	-------	----

Unemployment and social exclusion among young people in Finland is currently a much discussed subject. These problems are being addressed on both the national and municipal level through various official guidelines, methods and schemes. At the moment there are many projects which employ group work methods with young people not in education, employment or training, who need support with life control issues and finding their way towards working life.

The Voimalinja - project 2011 - 2013 funded by the Helsinki city department of social services is concerned with young people between the ages of eighteen and twenty five who are currently receiving income support. The project aims to guide these people towards employment education or training. The work consists mainly of individual counselling and guidance with the emphasis being on empowering the client by helping them find their own strengths and inner resources which they can then use to reach their own individual employment or education goals. In addition to individual counselling, Voimalinja has also organised groups for clients who have been in need of more comprehensive and intensive support.

The aim of this thesis was to collect experiences from young people who have participated in one of these groups and to gain useful feedback which could be used to further develop the working practices of the Voimalinja project. This was done through the use of qualitative methods of data collection, namely themed interviews. The data was collected by interviewing five participants twice, during the commencement and conclusion of a four week group.

The central findings of this thesis were that after the group all but one of the participants continued in employment training. The interviewees found the group useful, though some of the subjects in the group curriculum did receive critique. The participants also found the group very useful for establishing a daily curriculum and correcting their sleep patterns. Another perceived benefit was that the group was a good start on the way to finding a long-term plan towards employment or training.

Keywords: Youth, youth unemployment, education, social exclusion, groups, life control

Sisällys

Johdanto.....	7
1 Voimalinja -hanke 2011-2013.....	8
1.1 Voimalinjan ryhmätoiminta	9
1.2 Uusix - verstaat.....	10
2 Nuoruus, aikuistuminen ja itsenäistyminen.....	10
2.1 Nuoruuden ja aikuistumisen haasteita 2000-luvulla	11
2.2 Aikuistuminen elämänvaiheena.....	12
2.3 Elämäntilanne.....	13
3 Nuorten syrjäytyminen	15
3.1 Nuoruuden polarisoituminen	18
4 Nuorten syrjäytyminen työmarkkinoilta	18
4.1 Nuorisotyöttömyys	19
4.2 Nuorten asema työmarkkinoilla	20
4.3 Koulutuksen puute	21
4.4 Erilaisia reittejä työelämään.....	22
4.5 Nuorten yhteiskuntatakuu	23
5 Ryhmätoiminta menetelmänä	23
6 Muita nuorten työllistämishankkeita	25
7 Tutkimustehtävä.....	26
7.1 Laadullinen tutkimus	28
7.2 Teemahaastattelu.....	29
7.3 Haastattelujen kohderyhmä.....	30
7.4 Aineiston analyysi	31
7.5 Eettisyys ja luotettavuus.....	31
8 Nuorten kokemuksia Voimalinjan ryhmätoiminnasta.....	32
8.1 Nuorten kertomaa taustoista.....	32
8.2 Voimalinjan ryhmätoimintaan ohjautuminen	34
8.3 Odotukset ryhmän alkaessa	34
8.4 Tulevaisuuden suunnitelmat ryhmän alkaessa	35
8.5 Kokemuksia ryhmästä ryhmän päättyessä	37
8.5.1 Sisältöä ja rytmiä elämään	37
8.5.2 Ryhmään kuulumisen	39
8.5.3 Koulutukseen tutustuminen ja työnhaku	39
8.5.4 Palveluihin tutustuminen	40
8.6 Nuorten tulevaisuuden suunnitelmat ryhmän päättyessä	41
9 Johtopäätökset.....	42
10 Opinnäytetyön arviointia	45
Lähteet	47

Liite 1 Tiedote opinnäytetyöstä	49
Liite 2 Teemahaastattelurunko 1.....	50
Liite 3 Teemahaastattelurunko 2.....	51

Johdanto

Nuorten syrjäytyminen ja nuorisotyöttömyys ovat ajankohtaisia aiheita, jotka ovat paljon esillä niin sosiaalialalla kuin yhteiskunnallisessa keskustelussakin. Nuorten työttömyysluvut ovat talouden taantumien jälkeen vaihdelleet, mutta pysyneet muuhun työikäiseen väestöön verrattaessa korkealla. Vuoden 2012 tammikuussa alle 25 -vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli 33 425, kun vielä neljä vuotta aiemmin vastaava luku oli 22 787 (Työ ja elinkeinoministeriö 2012). Nämä luvut eivät kuitenkaan kata sitä kokonaan koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten joukkoa, jotka eivät ole ilmoittautuneet Työ- ja elinkeinotoimistoon työnhakijoiksi.

Nuorisotyöttömyys on siis viime vuosien aikana ollut kasvussa ja myös kokonaan sekä työn että koulutuksen ulkopuolelle jääneitä nuoria on suuri joukko. Tämän joukon syrjäytyneistä ja ehkä jo kokonaan palveluiden tavoittamattomiin jääneistä nuorista ollaan huolissaan. Nuorisotyöttömyys ja nuorten syrjäytymisen ehkäisy on nostettu keskeiseksi osaksi muun muassa Jyrki Kataisen hallituksen pääpainopisteissä. Yksi hallituksen kärkihankkeista onkin nuorten yhteiskuntatakuun kehittäminen nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. (TEM raportteja 2012: 6). Myös Helsingin kaupunki on linjannut työllisyyden kehittämisen yhdeksi painopisteeksi nuoret ja nuoret aikuiset (Helsingin kaupungin hallitus 2009).

Nuorten syrjäytyminen ja nuorisotyöttömyys eivät ole ongelmia, joilla olisi merkitystä vain nuoren hyvinvointiin, vaan sillä on vaikutuksia myös yhteiskunnan rakenteisiin. Yhden syrjäytyneen nuoren on laskettu maksavan yhteiskunnalle pelkästään perustoimeentulon kustannuksina 750 000 euroa 40 vuoden aikana (TEM raportteja 2012: 7). Tämän lisäksi työelämässä on huoli myös uhkaavasta työvoimapulasta suurten ikäluokkien siirtyessä eläkkeelle. Tästäkin syystä nuorten resurssien saaminen työelämän käyttöön olisi tärkeää.

Työttömyys on myös yksi keskeisimpiä syrjäytymisen riskin lisääjiä (Raunio 2009: 275), minkä vuoksi nuorten työttömyyden vähentäminen on tärkeä osa nuorten syrjäytymisen ehkäisyä. Työllistymisen tukemiseksi Työ- ja elinkeinotoimiston kautta on mahdollisuus päästä esimerkiksi työharjoitteluihin, palkkatukityöhön ja koulutuksiin. Myös erilaisia hankkeita ja ryhmämuotoista toimintaa nuorten työllistymisen tukemiseksi järjestetään. Lisäksi tärkeässä roolissa nuorten työllistymisen tukemisessa on nuorten kouluttautumisen tukeminen, sillä tänä päivänä työllistyminen on haastavaa ilman ammatillista tutkintoa. Erilaisia oppimismahdollisuuksia onkin kehitelty ja myös nuorten koulupudokkuuden ehkäisemiseksi etsitään keinoja.

Helsingin kaupungin sosiaaliviraston Voimalinja -hanke 2011-2013 on yksi toimenpide nuorten työllistymisen tukemiseksi. Hanke on perustettu nuorten lisääntyneiden toimeentulotukiasiakkuuksien vuoksi. Hankkeen tarkoitus on tukea 18-25 -vuotiaita työttömiä nuoria työllistymi-

seen ja kouluttautumiseen liittyvissä asioissa. Tavoitteena työskentelyssä on löytää mahdollisimman pitkäaikaisia ratkaisuja, jotka edesauttavat nuorta työelämään johtavalla polulla. Asiakastyötä tehdään pääasiassa yksilötyönä, mutta lisäksi Voimalinja järjestää ryhmätoimintaa niille nuorille, jotka tarvitsevat kokonaisvaltaisempaa tukea.

Opinnäytetyöni ensisijainen tavoite on selvittää, minkälaisia kokemuksia nuorilla on Voimalinjan ryhmätoiminnasta. Lisäksi olen työlläni pyrkinyt tuottamaan hyödynnettävää tietoa ja palautetta Voimalinjalta hankkeen ryhmätoiminnasta. Opinnäytetyö on toteutettu laadullisena tutkimuksena käyttäen aineiston keruun menetelmänä yksilöhaastatteluita. Haastattelut on tehty teemahaastatteluina yhden Voimalinja -ryhmän nuorille sekä ennen että jälkeen ryhmätoiminnan. Opinnäytetyössäni olen avannut nuorisotyöttömyyteen ja nuorten syrjäytymiseen liittyvää teoriaa sekä lisäksi perehtynyt muun muassa aikuiseksi kasvamisen haasteisiin ja elämänhallinnan kysymyksiin, jotka korostuvat myös tutkimukseni aineistossa.

Kiinnostus tämän opinnäytetyön tekemiseen lähti omasta henkilökohtaisesta kiinnostuksesta nuorten syrjäytymiseen ja nuorisotyöttömyyteen liittyviin ilmiöihin. Yhteistyö Voimalinja -hankkeen kanssa lähti luontevasti liikkeelle ja opinnäytetyön tutkimuskysymys muodostui yhdessä työelämän yhteistyökumppaneiden kanssa pohtien. Tilaus opinnäytetyölle tuli siis työelämästä. Opinnäytetyötä tehdessäni työskentelin hankkeessa ja myös sen ryhmätoiminnassa ensin opintoihini liittyneessä työharjoittelussa ja myöhemmin yhtenä Voimalinjan sosiaaliohjaajista.

1 Voimalinja -hanke 2011-2013

Voimalinja - hanke 2011-2013 on Helsingin kaupungin sosiaaliviraston kolmivuotinen hanke, joka on perustettu tukemaan nuorten kouluttautumista ja työllistymistä. Hankkeen kohde-ryhmä on 18-25 -vuotiaat helsinkiläiset nuoret, jotka ovat sosiaaliasemilla toimeentulotukiasiakkaina. Hankkeessa työskentelee seitsemän sosiaaliohjaajaa, joista kullakin on oma alueensa joko Itä-, Etelä-, Länsi- tai Pohjois-Helsingissä. Voimalinjan toimisto sijaitsee Sörnäisissä, mutta asiakastyötä tehdään asiakkaan tarpeen mukaan heidän omissa ympäristöissään ja omilla sosiaalityön palvelupisteillä koko Helsingin alueella. (Voimalinja 2011)

Voimalinjan asiakkuus perustuu aina nuoren vapaaehtoisuuteen ja tarpeeseen saada tukea matkallaan kohti työelämää tai koulutusta. Asiakkuuden edellytys on toimeentulotukiasiakkuus sosiaalityön palvelupisteellä ja valtaosa asiakkaista ohjautuu Voimalinjaan sosiaalityöntekijän kautta. Asiakkuus palvelupisteellä jatkuu, vaikka asiakas aloittaisi työskentelyn hankkeessa ja asiakasta voidaan tavata myös yhdessä sosiaalityöntekijän kanssa. Nuori voi ottaa myös itse yhteyttä suoraan hankkeen ohjaajiin. Vuoden 2012 alusta lähtien Voimalinja -

hankkeelle on asetettu tavoitteeksi myös yhteistyön lisääminen ammatillisten oppilaitosten kanssa koulupudokkaiden tavoittamiseksi, joten asiakasohjauksia on tullut myös suoraan ammattikoulujen kuraattoreilta. (Voimalinja 2011)

Työskentely on pääasiassa yksilötyöskentelyä, joka sisältää palveluohjausta, tukea, neuvontaa ja asioiden hoitamista yhdessä asiakkaan kanssa. Prosessi on aina asiakaslähtöinen ja asiakas osallistuu prosessin suunnitteluun sen kaikissa vaiheissa. Työskentely muodostetaan joustavaksi ja vastaamaan asiakkaiden tarpeita. Keskeisiä työmenetelmiä ovat muun muassa kuuntelu, dialogisuus, motivoiva haastattelu, erilaiset arkielämän toiminnalliset menetelmät ja muut yksilö- ja ryhmätyöskentelyn menetelmät. Voimalinja järjestää myös ryhmätoimintaa kokonaisvaltaisemman tuen tarpeessa oleville nuorille. (Voimalinja 2011)

Tarkoituksena on kartoittaa nuoren omia vahvuuksia ja voimavaroja, sekä etsiä nuoren osaamisen, toiveiden ja tavoitteiden mukaisia mahdollisimman pitkäaikaisia ratkaisuja matkalla työelämään. Työskentely voi olla esimerkiksi konkreettista työnhakua, kuten cv:n ja työhakemusten tekemistä sekä nuorelle sopivien työpaikkojen etsimistä yhdessä nuoren kanssa. Erilaisten koulutusmahdollisuuksien kartoittaminen ja kouluun hakemisessa avustaminen on myös yksi Voimalinjan tehtävistä. Nuori voi tarvita neuvontaa myös erilaisten paperiasioiden hoitamisessa tai tukea asiointiin virastoissa. Toisinaan on tarpeen kartoittaa myös muita kuin koulutukseen ja työllistymiseen tähtäviä palveluita, mikäli asiakkaan elämäntilanteen kannalta tärkeää on ensisijaisesti esimerkiksi päihde-, mielenterveys- tai asumiseen liittyvien ongelmien ratkaiseminen. (Voimalinja 2011)

1.1 Voimalinjan ryhmätoiminta

Voimalinja on järjestänyt myös neljän viikon mittaisia ryhmiä niille asiakkaille, jotka tarvitsevat kokonaisvaltaisempaa tukea ja motivoituvat mukaan ryhmätoimintaan. Ryhmätoimintaa lähdettiin toteuttamaan, koska joidenkin asiakkaiden kohdalla yksilötyöskentelyä ei pidetty riittävänä ratkaisuna. Ryhmätoiminta sopii esimerkiksi niille nuorille, jotka eivät vielä kykene tavalliseen työharjoitteluun. Ryhmä voi toimia samalla myös kartoitusjaksona, jolla voidaan arvioida nuoren kuntoa ja voimavaroja. (Voimalinja 2011)

Ensimmäiset ryhmät pidettiin syksyllä 2011 ja tähän mennessä on järjestetty neljä erillistä ryhmää. Työskentelyä on jokaisena arkipäivänä kuusi tuntia päivässä, josta noin puolet tapahtuu Uusixin verstailla. Ryhmätoiminnan ajaksi nuorille tehdään Työ- ja elinkeinotoimiston kanssa työharjoittelusopimus, josta he saavat Kelan maksamaa työmarkkinatukea. Lisäksi nuoret saavat ryhmään osallistuessaan jokaiselta ryhmäpäivältä yhdessä valmistetun lounaan. (Voimalinja 2011)

Ryhmät järjestetään yhteistyössä työtoimintaa järjestävien Uusix-verstaiden kanssa. Ryhmätoiminta muodostuu verstailla työskentelystä ja Voimalinjan asiakaslähtöisesti suunnitellusta ryhmätoiminnasta. Toiminnan sisällöt suunnitellaan erikseen kunkin ryhmän tarpeiden mukaan ja sen sisällöt vaihtelevat eri ryhmien välillä. Ryhmissä toimii kaksi Voimalinjan ohjaajaa ja ryhmätoiminnassa hyödynnetään erilaisia ryhmätyömenetelmiä, myös toiminnallisia menetelmiä. Keskeisessä roolissa ryhmätoiminnassa on myös vertaistoiminta. (Voimalinja 2011)

Ryhmätoiminta voi sisältää muun muassa työnhakuun, koulutukseen, asumiseen, talouteen ja erilaisiin palveluihin liittyvää tukea ja neuvontaa. Lisäksi ryhmätoiminnassa pyritään kartoittamaan nuoren vahvuuksia ja omia tavoitteita, tukemaan nuoren itsetuntoa, elämänhallintaa ja arjen taitoja sekä valmiuksia toimia koulu- tai työelämässä. Ryhmissä pyritään myös keskitymään nuoren tulevaisuuden suunnitteluun, jotta ryhmän päättyessä jokaisella nuorella olisi olemassa jatkosuunnitelma. Ryhmät ovat sisältäneet myös vierailuja esimerkiksi erilaisiin oppilaitoksiin nuorten tarpeiden mukaan. (Voimalinja 2011)

1.2 Uusix - verstaat

Uusix -verstaat toteuttavat sosiaaliviraston työhönkuntoutuksen alaisena kuntouttavaa ja työllistämistoimintaa helsinkiläisille työttömille. Uusix -verstailla työskentelee noin 300 henkilöä ja heistä valtaosa on kuntouttavassa työtoiminnassa. Lisäksi joissakin tapauksissa Uusixille voi tulla esimerkiksi työharjoitteluun, työkokeiluun tai työelämävalmennukseen. (Helsingin kaupunki.)

Uusixilla toimii pääasiassa erilaisia käsityöverstaita ja työn taustalla ovat eettisyyden ja kestävän kehityksen periaatteet. Tällä hetkellä Uusixilta löytyy yhdeksän käsityöpajaa, jotka ovat keramiikkapaja, korupaja, metalliverstas, ompelimo, Painotex, polkupyöräverstas, puuverstas ja tekstiilipaja. Lisäksi löytyy rakennusosasto, rakennusosien kierrätys sekä tietotekniset pajat. (Helsingin kaupunki). Voimalinjan ryhmätoimintaan osallistuvat nuoret pääsevät kunkin ryhmän ajaksi osallistumaan mielenkiintonsa mukaisille verstaalle, joissa ryhmän aikana on tilaa.

2 Nuoruus, aikuistuminen ja itsenäistyminen

2000 -luvulla aikuistuvat nuoret elävät hyvin erilaisessa yhteiskunnassa kuin aiemmat sukupolvet. Yhteiskunta on käynyt läpi monenlaisia muutoksia, kuten 90-luvun alun syvän laman, joiden mukana myös työelämä ja koulutus ovat muuttuneet. Myös perheen perustamisen merki-

tys ja perhe-elämän muutokset vaikuttavat aikuistumiseen. Nuoruus jatkuu pidempään kuin ennen eikä matka aikuisuuteen tapahdu selkeiden tapahtumasarjojen kautta. Lisäksi teknologian kehitys on tuonut mukanaan uusia viestinnän mahdollisuuksia, jotka nuoret ovat omaksuneet osaksi arkeaan, mutta jotka myös vaikuttavat työmarkkinoiden kehitykseen. Aikuisiksi kasvamisessa ja itsenäistymisessä on siis tänä päivänä monia uusia haasteita ja ihmisiltä odotetaan myös entistä enemmän valintojen tekemistä ja yksilöllisiä ratkaisuja.

2.1 Nuoruuden ja aikuistumisen haasteita 2000-luvulla

Talouden lama muutti yhteiskunnan rakenteita ja polarisaatio voimistui. Lama vaikutti myös palveluihin, kun heikon taloudellisen tilanteen edessä leikattiin myös lasten ja nuorten kannalta merkittäviä palveluita. (Aapola & Ketokivi 2005: 12-13.) Tämän päivän nuoret aikuiset ovat eläneet lapsuuttaan laman aikaan ja kokeneet sen vaikutukset myös vanhempiensa kautta, kun useat suomalaiset jäivät työttömiksi ja monissa tapauksissa pysyvästi työelämän ulkopuolelle. Tällä hetkellä myös sosiaalityön kentältä kuuluu huoli 90-luvulla syntyneistä nuorisista, jotka tulevat täysi-ikäisyyden saavutettuaan toimeentulotukiasiakkaisiksi vanhempiensa ja lanjälkiä seuraten.

Uusien viestinnän mahdollisuuksien ja lisääntyneen liikkuvuuden mukana on aiemmin vahvempi yhteisöllisyys muuttunut, eikä yksilöillä ole taustallaan enää samanlaisia perinteitä, yhteisöjä tai odotuksia, jotka vielä ohjasivat heidän vanhempiensa nuoruutta. Tämä korostuu erityisesti suurissa kaupungeissa. (Salasuo 2006:32-34). Kuntien ja valtion tarjoamalla tukimuo-doilla sekä vanhempien tuella nuorten itsenäistyminen ja lapsuuden kodista pois muuttaminen on mahdollista melko nuorena. Itsenäistyminen lapsuudenkodista on nykypäivänä enemmän nuorten omaan haluun perustuvaa kun taas aiemmin taloudellinen itsenäistyminen ja itsensä elättäminen oli tärkeämmässä roolissa. Myös kulutusmahdollisuudet ovat kasvaneet ja nuorille suunnattuja palveluita ja tuotteita on entistä enemmän. (Aapola & Ketokivi 2005: 12-15).

Nuoruuden piteneminen on ollut viime aikoina keskustelun kohteena. Tärkeimmäksi vaikuttajaksi tämän ilmiön taustalla nousee nuorten opiskeluaikojen piteneminen sekä perheen perustamisen ja taloudellisen itsenäisyyden siirtyminen myöhempään ajankohtaan. Taustalla vaikuttavat myös tietoiset elämänvalinnat ja oman itsensä toteuttamisen halu. Aapola ja Ketokivi (2005:23) pohtivat tämän päivän nuorten aikuisten elämässä näyttäytyvän sekä vapauden ja itsenäisyyden ihannointi että aikuisen elämään liittyvien velvollisuuksien välttäminen. Toisaalta pidentynyt nuoruus lisää myös epävarman ajan pitenemistä. (Aapola & Ketokivi 2005: 22-25).

Nuoruutta 2000-luvulla leimaakin yksilöllisyyden ihanne ja toisaalta valintojen paljous. Sa- lasuo (2005: 82) kuvaa ilmiön haastavuutta seuraavasti:

”Nyt yksilöllisten valintojen pakosta tai vapaudesta nousee vaatimus olla ”vain itsensä kaltainen”. Tämä avautuu useille nuorille positiivisina elämysmaailmoi- na ja mahdollisuuksina, mutta joillekin vaikeasti selvitettävänä ja ahdistavana sokkelona.”

Yhteiskunnan yksilökeskeisyys ja valintojen paljous kouluun, työhön, vapaa-aikaan ja kulutus- tottumuksiin sekä oman erityisen identiteetin rakentamiseen liittyen asettaa siis myös nuoril- le paineita ja haasteita yhteiskunnassa pärjäämisessä. Samaan aikaan vähentynyt yhteisöjen, suvun ja perheen merkitys jättää nuoren entistä enemmän yksin selviämään aikuistumisen haasteista. Kaikilla nuorilla ei kuitenkaan ole samanlaisia valmiuksia selvitä nuoruuden ja ai- kuisuuden haasteiden edessä.

2.2 Aikuistuminen elämänvaiheena

Minkälaiset tapahtumat tukevat itsenäistymistä ja aikuiseksi kasvamista? Milloin nuoresta tu- lee aikuinen ja mitä näiden kahden vaiheen välillä tapahtuu? Ei ole yhtä selkeää tietä, jota pitkin nuori voisi edetä elämässään aikuiseksi. Jokaisen yksilön kohdalla prosessi on erilainen ja erilaiset elämän tapahtumat saavat ihmisen siirtymään itsenäisempään elämänvaiheeseen. Tietyt asiat, kuten lapsuudenkodista muuttaminen, parisuhde, lapsen saaminen, työelämään siirtyminen ja taloudellinen itsenäisyys, mielletään aikuisuuteen kuuluviksi asioiksi.

Aapola & Ketokivi (2005:8-9) tarkastelevat aikuisuutta kolmella tasolla. Ensimmäinen taso liittyy elämäntapahtumiin, joilla on merkitystä aikuisuutta tarkasteltaessa. Näitä tapahtumia ovat juuri edellä mainitut asiat, kuten perheen perustaminen. Toisella tasolla aikuisuutta tar- kastellaan sen kautta, minkälaisia merkityksiä aikuisuudelle puheessa annetaan. Kolmannessa tarkastelutavassa lähestytään erilaisia aikuisuuteen liittyviä ilmiöitä niiden omissa viitekehyk- sissä ja erilaisista teoreettisista lähtökohdista, joiden pohjalta voidaan luonnehtia erilaisia aikuistumisprosesseja.

Aikuisuus ei siis ole mikään helposti yhdellä tavalla määriteltävä asia, vaikka näyttääkin siltä, että yhä tänäkin päivänä aikuisuudessa tärkeäksi mielletään taloudellinen riippumattomuus, perheen perustaminen, opiskelujen päättäminen ja työelämään siirtyminen. Ulkoisten merk- kien lisäksi tärkeää on myös itsensä tunteminen aikuiseksi ja kyky kantaa vastuuta itsestään. Yksilökeskeisessä yhteiskunnassa henkisen kypsyyden kokemus onkin noussut yhä tärkeämmäk- si osaksi aikuisuutta. Aikuisuutta ei kuitenkaan mielletä pysyväksi tilaksi, vaan aikuisuuden tunteen voi myös menettää, esimerkiksi työpaikan menettämisen kautta. Ihmisen ikä on myös

yksi tapa mitata aikuisuutta, mutta tosiasiallisesti pelkkä tietyn iän saavuttaminen ei takaa kokonaisvaltaisen aikuisuuden saavuttamista. (Aapola & Ketokivi 2005: 17-21).

Aikuisuutta voidaan myös tarkastella vastuun näkökulmasta. Nuori aikuisuus on elämänvaihe, jossa erilaiset aikuisen elämän vastuut tulevat todellisiksi omassa elämässä erilaisten tapahtumien kautta. Otetaan vastuu itsensä elättämisestä, asumisesta, lasten kasvatuksesta ja parisuhteesta. Tärkeä seikka on kuitenkin se, minkälaisia tavoitteita yksilö asettaa aikuisuudelle. Tavoitteet voivat olla tiedostettuja ja pohdittuja tavoitteita tai ne ovat voineet tiedostamatta kehittyä lähipiiriin ja yleisesti hyväksyttävien arvojen mukaisiksi. (Martikainen 2009: 9-11).

2.3 Elämäntoiminta

Kyky hallita omaa elämää ja arkea on merkittävä osa nuoren aikuistumista. Elämäntoiminta vaikuttaa kykyyn suhtautua muutoksiin ja vastoinkäymisiin, mutta sen pohjalle rakentuu myös ihmisen mahdollisuudet selviytyä arjessa ja vaikuttaa omaan elämäänsä. Elämäntoiminnalla on myös keskeinen osa Voimalinjan ryhmätoiminnassa ja ryhmätoiminta perustettiin ajatellen niitä nuoria, jotka tarvitsevat kokonaisvaltaisempaa tukea selvitäkseen elämässä ja löytääkseen omat polkunsu työelämään. Myös ryhmätoiminnan sisällöt rakennettiin siten, että ryhmän aikana olisi mahdollista vahvistaa nuoren oman arjen hallintaa ja kykyä hoitaa omia asioitaan.

Elämäntoimintaa käsitteenä on vaikeaa tarkasti määritellä. Sillä tarkoitetaan muun muassa oman elämän suunnittelua ja suunnitelmien toteutumista, sekä kykyä säilyttää oma toimintakyky erilaisissa elämäntilanteissa. Ihmisen erilaiset selviytymis- ja toimintastrategiat sekä oman hyvinvoinnin ylläpito ovat myös keskeisiä elämäntoiminnan piirteitä. (Kuokkanen, Melin, Naumanen & Painilainen 2011: 109).

Elämäntoimintaa voidaan tarkastella myös ulkoisen elämäntoiminnan ja sisäisen elämäntoiminnan näkökulmista. Ulkoisella elämäntoiminnalla tarkoitetaan asioita, jotka myös näkyvät ulkopuolisille, kuten turvattu asema elämässä ja saavutettu hyvinvointi. Sisäisellä elämäntoiminnalla taas tarkoitetaan ihmisen kykyä suhtautua elämään ja muutoksiin. Sisäiseen elämäntoimintaan liittyvät myös voimavarat ja itsessään tunnistamat vahvuudet, joiden avulla voi tuntea pärjäävänsä hankalissakin tilanteissa. (Martikainen 2009: 15-16).

Elämäntoiminta voidaan määritellä myös ihmisen omaksi käsitykseksi siitä, että hän hallitsee omaa elämäänsä ja valintojansa. Konkreettisemmin elämäntoiminnan voidaan ajatella näkyvän arjen hallinnan kautta. Arjenhallinnassa olennaista on oma osaaminen, tieto, kyky hankkia ja

käsitellä tietoa sekä vuorovaikutustaidot, joiden pohjalta pyritään vaikuttamaan omaan elämään ja lähiympäristöön. Arjen hallinnan avulla on mahdollista löytää sekä fyysisesti, psyykkisesti että sosiaalisesti turvallinen tila. (Kivelä & Lempinen 2009:12). Myös toivon, luottamuksen ja kunnianhimon termit on liitetty elämähallinnan käsitteeseen, erityisesti tarkastellessa ihmistä osana tämän päivän yhteiskuntaa (Kuokkanen ym. 2011:109).

Elämähallinta rakentuu vahvimmin lapsuuden ja nuoruuden aikana ja olennaisesti siihen vaikuttavat onnistumisen ja epäonnistumisen kokemukset, joiden pohjalta ihminen rakentaa kuvaa itsestään ja kyvyistään vaikuttaa omaan elämäänsä. Näiden kokemusten syntyminen vaikuttaa se palaute, mitä yksilö saa ympäristöltään ja ihmisiltä, joiden kanssa on vuorovaikutuksessa. Kasvattajien merkitys korostuu, kun lähdetään etsimään syitä omaan heikkoon elämähallintaan, kuten itseluottamuksen puutteeseen. Mikäli lapsuudessa tärkeässä roolissa ollut ihminen, kuten oma vanhempi, on luonut epäonnistumisen tai nöyryytyksen kokemuksia, voi se vaikeuttaa negatiivisesti oman elämähallinnan rakentumiseen. (Martikainen 2009:18-19).

Elämähallintaa tukevia asioita ovat muun muassa terveys, sosiaalinen tuki, terveet elämäntavat ja aktiivinen harrastaminen. Myös työ on yksi keskeinen elämähallintaan vaikuttava seikka, mutta työn tulisi olla sellaista, jossa ihminen voi hyvin, jotta se tukisi elämähallintaa. Tärkeää elämähallinnassa on ihmisen usko omaan kykyihinsä ja mahdollisuuksiin vaikuttaa elämäänsä ja selvitä vaikeuksista. Jos uskoa omaan kykyihin ei löydy, laittaa se ihmisen välttämään tilanteita, joissa joutuisi kohtaamaan ongelmia. Tällöin ihminen ei myöskään voi asettaa itselleen elämässään kovin korkeita tavoitteita. Tämä voi vaikuttaa myös kykyyn löytää oma paikkansa yhteiskunnassa ja esimerkiksi työelämässä. (Martikainen 2009: 16-17).

Elämähallinnan taitoja heikentävinä asioina ovat Kuokkanen ym. (2011:109-118) tarkastelleet muun muassa päihderiippuvuutta, asunnottomuutta ja puutteellista vanhemmuutta. Myös esimerkiksi taloudelliset vaikeudet, mielenterveysongelmat ja erilaiset sairaudet voivat haastaa ihmisen elämähallintaa. Sen sijaan sosiaalisella verkostolla ja niiltä saadulla tuella voi olla elämähallintaa vahvistava vaikutus.

Puutteellisella vanhemmuudella nuorten kohdalla on se merkitys, että kotona ei välttämättä ole mahdollisuutta oppia taitoja arjesta selviämiseen, jolloin vanhempien heikot elämähallintataidot voivat periytyä. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kotona on opittu elämään hyvinvointivaltion tuottamien palveluiden ja etuuksien varassa. Tällöin nuorella ei välttämättä ole aiemmin mainittua kunnianhimoa hankkia työtä ja ammattia, koska on jo lapsesta asti opittu elämään erilaisten etuuksien varassa. Tällä voi olla myös suoraan syrjäytymisen riskiä lisääviä vaikutuksia. (Kuokkanen ym. 2011; 109-118).

3 Nuorten syrjäytyminen

Nuorten syrjäytyminen ja syrjäytymisen ehkäisy on ajankohtainen aihe, joka puhuttaa niin sosiaalialan ammattiyhteisöissä kuin ajankohtaisessa julkisessa ja poliittisessa keskustelussa. Monet tahot ovat huolissaan nuorten syrjäytymisestä sekä hyvinvointierojen kasvamisesta. Toimenpiteitä syrjäytymisen vähentämiseksi ja ehkäisemiseksi onkin tehty eri hallintokuntien toimesta. Myös nuorisotutkimuksessa on viime vuosina pureuduttu paljon nuorten syrjäytymisen kysymyksiin.

Esimerkiksi Helsingin kaupunki on asettanut työllisyyden kehittämisen painopisteiksi maahanmuuttajien ja vaikeasti työllistyvien lisäksi nuoret ja nuoret aikuiset, joiden kohdalla keskitytään erityisesti koulutukseen ohjaamiseen ja syrjäytymisen riskien vähentämiseen (Helsingin kaupungin hallitus 2009). Myös Jyrki Kataisen hallitusohjelman yhdeksi pääpainopisteeksi on asetettu köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähentäminen, johon on sisällytetty muun muassa työllisyyden parantaminen ja nuorten osallisuuden vahvistaminen (Valtioneuvoston periaatepäätös 2011). Lisäksi yksi hallituksen kärkihankkeista on nuorten yhteiskuntatakuun toteutuminen nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. (TEM raportteja 2012; 6).

Nuorisotyöttömyys on yksi nuorten syrjäytymiseen keskeisesti liitetty ongelma. Työttömyys on merkittävimpiä syrjäytymistä tuottavia tekijöitä ja toisaalta työllisyydellä taas on todettu olevan hyvinvointia lisääviä vaikutuksia. Nuorisotyöttömyysluvat ovat 90-luvun lamasta lähtien nousseet ajoittain huolestuttavan korkealle. Tähän on pyritty puuttumaan erilaisten työmuotojen ja työvoimapolitiittisten toimenpiteiden avulla. Myös Voimalinja omalla alueellaan toimii nuorten työllisyyden ja kouluttautumisen edistämiseksi.

Suomalaisessa hyvinvoinnissa suuressa roolissa on kattava palvelujärjestelmä, joka tarjoaa muun muassa monipuolisia koulutusmahdollisuuksia, työelämäneuvontaa, erilaisia sosiaali- ja terveyspalveluita sekä taloudellista tukea elämän epävakaisiin tilanteisiin. Nuorten syrjäytymiskeskustelussa ollaan kuitenkin erityisen huolissaan niistä nuorista, jotka syystä tai toisesta jäävät sekä työelämän, koulutuksen että tämän palveluverkoston ulkopuolelle. Näiden nuorten tavoittaminen, palveluiden piiriin saattaminen sekä oikeanlaisen tuen tarjoaminen on yksi syrjäytymisen vähentämisen haasteista.

Nuorten syrjäytyminen on kaiken kaikkiaan monitahoinen kokonaisuus, eikä asiaa voida tarkastella vain yhdestä näkökulmasta. Yhteiskunnallisella tasolla ollaan huolissaan nuorten syrjäytymisestä ja nuorisotyöttömyydestä yhteiskunnan rakenteisiin vaikuttavana ongelmana ja samalla helposti leimataan tietyt tunnusmerkit omaavia nuoria syrjäytymispuheella. Syrjäytymisen ”ytimessä” elävät kuitenkin nuoret, joiden elämänkulkuun erilainen huono-

osaisuuden kasaantuminen vaikuttaa. Nämä nuoret elävät myös monella tavalla erilaisessa yhteiskunnassa kuin aiemmat sukupolvet.

Sanalla syrjäytyminen viitataan marginaaliin eli vähemmistöön kuulumiseen ja yhteiskunnan toimintojen sekä sosiaalisten verkostojen ulkopuolelle jäämiseen. Voidaan puhua erityisesti taloudellisesta syrjäytymisestä, sosiaalisesta syrjäytymisestä tai syrjäytymisestä työmarkkinoilta. (Kuure 2011; 39). Toisaalla syrjäytymistä on määritelty huono-osaisuuden kasaantumisenä, johon liittyy pitkittynyt työttömyys, puutteellinen elämänhallinta ja syrjäytyminen yhteiskunnallisesta osallisuudesta. (Valtiovarainministeriön julkaisu 2010). Syrjäytyminen laajasti tarkasteltuna on riippuvaa sekä yksilön omasta toiminnasta että yhteiskunnan tarjoamista palveluista ja perusturvasta (Ek, Saari, Viinamäki, Sovio & Järvelin 2004: 16-17).

Syrjäytymiskeskustelussa olennaisia muita termejä ovat muun muassa osallisuus, syrjäytymisen ehkäisy, osallisuuden vahvistaminen ja aktiivinen kansalaisuus (esim. Raunio 2009; 272-273). Osallisuutta voidaan tarkastella syrjäytymisen vastakohtana ja sillä kuvataan ihmisen sidettä yhteiskuntaan. (Raunio 2009;273.) Osallisuus on määritelty myös osattomuuden vastakohtaksi tai tilaksi, jota voidaan pitää tavoiteltavana yhteiskuntaan sitoutumisen asteena. Osallisuus voidaan mieltää myös asenteeksi, joka kattaa kaiken inhimillisen toiminnan. Sosiaalista vahvistamista voidaan käyttää melko lailla samassa merkityksessä kuin syrjäytymisen ehkäisyä. Monien näiden termien kohdalla käydään kuitenkin yhä keskusteluja niiden virallisista määritelmistä. (Nuorisotutkimus 2010:1)

Mielestäni myös Myrskylän (2011) käyttämä termi *ulkopuoliset* kuvaa syrjäytymisen ongelmaa kokonaisvaltaisesti, vaikka se Myrskylän tutkimuksessa kohdentuukin työn ja koulutuksen ulkopuolelle jäämiseen. Ulkopuolisuutta onkin jaoteltu Norjassa muun muassa sosiaaliseen, koulutukselliseen, työelämän, taloudelliseen, oikeudelliseen ja terveydenhoidolliseen ulkopuolisuuteen. Tanska ja Saksa taas ovat nostaneet keskiöön sosiaalisen, taloudellisen, koulutuksellisen ja työelämän ulkopuolisuuden. Esimerkiksi pelkkä työttömyys ei kuitenkaan vielä tee täysin ulkopuoliseksi, vaan osallisuutta voi löytyä muilta elämän osa-alueilta. (Myrskylä 2001:22-23)

Keskeisiä syrjäytymisen uhkaa lisääviä tekijöitä ovat muun muassa työttömyys ja koulutuksen puute. Nuoren jääminen työmarkkinoiden ulkopuolelle, jo mahdollisesti ennen sinne pääsyä, lisää syrjäytymisen uhkaa merkittävästi. Uhkatekijöinä pidetään myös rikollisuutta ja päihteiden käyttöä, jotka lisäävät monissa tapauksissa myös muiden sosiaalisten ongelmien kasaantumista. (Kuure 2001; 39.). Nuorten syrjäytymiseen liittyvät myös sosiaalisten verkostojen puuttuminen ja turvattomuuden sekä voimattomuuden tunne, jotka heikentävät kykyä etsiä ja saada tukea ympäröivältä yhteiskunnalta. (Ek ym. 2004: 16-17).

Syrjäytymistä voidaan tarkastella yhteiskunnallisella tai yksilön tasolla. Erillään näitä asioita ei kuitenkaan voida pitää, vaan syrjäytymisestä puhuttaessa huono-osaisuus ja hyvinvoinnin ongelmat ovat usein tarkasteltavana yksilön suhteina yhteiskuntaan. Kyse on aina sekä yksilön ongelmista että yhteiskunnan rakenteista, joihin syrjäytyminen vaikuttaa tai jotka tuottavat syrjäytymistä (esimerkiksi työttömyys). Yleistä on kuitenkin keskustelun yhteiskuntakeskeisyys, jolloin syrjäytyminen nähdään uhkana hyvinvoinnille yhteiskunnallisella tasolla sen sijaan, että tarkastelun kohteena olisi yksilöiden ja perheiden hyvinvointi sellaisenaan. (Raunio 2009;273.)

Nuorten syrjäytymisellä on nuoren oman elämänkulun kannalta epätoivottavia seurauksia, kuten lisääntyvät mielenterveys- ja päihdeongelmat sekä rikollisuuden kasvu. Tämän lisäksi syrjäytymisellä on merkittäviä vaikutuksia kansantalouteen; yhden syrjäytyneen nuoren on laskettu aiheuttavan yhteiskunnalle perustoimeentulon kustannuksina 40 vuoden aikana 750 000 euroa, johon ei ole laskettu mukaan erilaisia välillisiä kuluja, kuten verotulojen menetystä. Lisäksi nuorten syrjäytyminen vaikuttaa työurien pituuteen ja työvoiman saatavuuteen. Erityisen ongelmalliseksi tilanteen tekee se, että niin suuri osa syrjäytyneistä jää kaiken toiminnan ulkopuolelle ja on näin ollen eri toimijoiden saavuttamattomissa - ja nuori itse saattaa jäädä tarvitsemaansa tukea vaille. (TEM raportteja 2012: 7).

Syrjäytymiskeskustelussa sosiaalialan ammattityön näkökulmasta on kuitenkin syytä miettiä myös termien käyttöä ja välttää kenenkään leimaamista syrjäytyneeksi. Yksilöistä puhuttaessa syrjäytymisen sijaan käytetään mieluummin ongelmakohtaisia termejä, kuten työttömyys tai toimeentulo-ongelmat. Leimaamisen vähentämiseksi voidaan myös suosia termejä osallisuus ja osallisuuden vahvistaminen, jotka ovat sävyltään positiivisempia ja vähemmän leimaavia.

Kuten edellä mainittiin, ovat syrjäytymistä lisääviä riskitekijöitä muun muassa nuorten jääminen koulutuksen ja työmarkkinoiden ulkopuolelle. Voimalinja - hanke pyrkii etsimään käännekohtia nuorten elämään juuri näissä elämäntilanteissa, joissa syrjäytymisen riski on suuri. Tämä kytkee nuorten syrjäytymisen sekä syrjäytymisen ehkäisyn olennaiseksi osaksi opinnäytetyötäni. Voimalinjan asiakkaiden elämäntilanteet pyritään huomioimaan kokonaisvaltaisesti ja asiakkaiden elämässä toisinaan onkin kyse jo kasaantuneesta huono-osaisuudesta. Siis myös muut syrjäytymisen riskitekijät, kuten elämänhallinnan vaikeudet ja taloudelliset ongelmat ovat aihepiiriin sidonnaisia.

3.1 Nuoruuden polarisoituminen

Keskustelu nuoruuden polarisoitumisesta on myös osa syrjäytymiskeskustelua. Osa nuorista voi erittäin hyvin, ellei jopa paremmin kuin ennen. Samaan aikaan on kuitenkin toisenlainen ryhmä nuoria, joille kasaantuu entistä enemmän ongelmia ja pahoinvointia. Huonosti voivien nuorten ongelmiin kuuluvat muun muassa köyhyys, vanhempien päihteiden käyttö, koulutuksen ja työelämän ulkopuolisuus, terveysongelmat ja haitalliset elämäntavat. (Autio & Eräranta 2008:8). Vastaavasti hyvinvoivien nuorten voi katsoa kouluttautuvan, työllistyvän hyvin, pärjäävän taloudellisesti ja harjoittavan terveitä elämäntapoja.

Polarisaatiota voi tarkastella myös alueellisten hyvinvointierojen näkökulmasta. Esimerkiksi Ollila (2008:13) on jaotellut Suomen kolmeen erilaiseen ryhmään eriarvoisuuden mukaan. Kaupunkikunnista löytyy sekä taloudellista hyvinvointia että psykososiaalisia ongelmia, kun taas esimerkiksi maaseutualueille on kasaantunut sekä taloudellista että psykososiaalista huono-osaisuutta. Välille jäävät niin kutsutut tasaisen hyvinvoinnin taajamat. Lisäksi alueellisia eroja löytyy myös kaupunkien eri alueiden väliltä. Alueellisia eroja tarkasteltaessa keskeistä on se, minkälaisia mahdollisuuksia alueet tarjoavat asukkailleen esimerkiksi tavoiteltavien asioiden kannalta. Antaako esimerkiksi muuttotappiopaikkakunta nuorelle mahdollisuuden toteuttaa omaa urasuunnitelmaansa? (Ollila 2008:13).

Polarisaatiossa on keskeistä hyvinvoinnin ja sen käsitteen määrittely sekä sitä kautta tehty kahtiajako hyvinvoinnin ja pahoinvoinnin välille. Toisaalta väestön eriarvoistumista voidaan tarkastella myös monista muista näkökulmista. Polarisaation määrittely ei näin ollen ole lainkaan yksinkertaista vaan näkökulmaksi voidaan ottaa esimerkiksi sosiaaliset ongelmat, alueellisuus, taloudellinen hyvinvointi, asenteet tai vaikka äänestyskäyttäytyminen. Huomiota on syytä kiinnittää myös siihen, että kaikkien huono-osaisimpien nuorten tavoittaminen tutkimuksia tehdessä ei välttämättä aina ole mahdollista, mikä voi myös vääristää tuloksia. Ja vaikka polarisaatiokeskustelu painottuu kahteen ääripäähän, ei pidä unohtaa myöskään näiden ääripäiden välille jäävää joukkoa. (Autio & Eräranta 2008:8).

4 Nuorten syrjäytyminen työmarkkinoilta

Nuorten työttömyys, koulutuksen puute ja kokonaan sekä työelämän että koulutuksen ulkopuolelle jääminen ovat muodostuneet huolestuttavaksi ongelmaksi sekä yhteiskunnallisesta että yksilöiden näkökulmasta. Vaikka valtaosa nuorista voi hyvin, on olemassa joukko nuoria, joiden elämä ei kulje vallitsevien odotusten mukaisesti; peruskoulusta opintojen pariin ja sieltä työelämään. Koulutuksen merkityksestä työelämässä on keskusteltu paljon ja ilman

koulutusta on tänä päivänä vaikeaa löytää työtä. Lisäksi nuoret ovat siirtymässä työelämään hyvin erilaisessa yhteiskunnassa kuin heidän vanhempansa omassa nuoruudessa.

Käsite työmarkkinoilta syrjäytymisestä on noussut suomalaiseen sosiaalipoliittiseen keskusteluun 1970- ja 1980-luvuilla ja sillä on tarkoitettu ihmisen putoamista työmarkkinoilta. (Ek ym. 2004:16). Työmarkkinoiden ja koulutuksen ulkopuolelle jäämisen on todettu olevan yksi merkittävämpiä syrjäytymisriskiä lisääviä tekijöitä (mm. Ek ym. 2004:18; Raunio 2009:275). Suomea voidaan kuvata työkeskeiseksi yhteiskunnaksi, jossa työn katsotaan olevan tärkeä väylä yhteiskunnan toimintaan osallistumisessa. Työttömyys heikentää olennaisesti toimeentuloa ja lisää köyhyyttä, mutta lisäksi vähentää sosiaalista yhteenkuuluvuuden tunnetta ja yhteyttä yhteiskuntaan. (Raunio 2009:275-276.)

Myös työmarkkinat ovat vuosikymmenten saatossa muuttuneet merkittävästi ja erityisesti 80-luvulle asti jatkuneen nousukauden päätyttyä ja taantumien koitettua on myös nuorten asema työmarkkinoilla muuttunut. 90-luvun laman koittaessa työllisyysluvut laskivat nopeasti. Samaan aikaan nuorten osuus työllisyydestä laski ja on pysynyt muuta väestöä alhaisempana. Työmarkkinoiden muutoksessa merkittävää on myös vakituisten työsuhteiden väheneminen ja osa-aikaisten sekä määräaikaisten työsuhteiden lisääntyminen. Rakenteelliset muutokset ovat merkittäviä tekijöitä nuorten työttömyyden lisääntymisessä, mutta osasyiksi voidaan nähdä myös nuoruusajan muuttuminen ja niin kutsuttu nuoruuden pitkittyminen. (Nätti 1999:155-160).

4.1 Nuorisotyöttömyys

Kun puhutaan nuorista työttömistä, tarkoitetaan yleensä alle 25 tai 29 -vuotiaita Työ- ja elinkeinotoimistoon ilmoittautuneita työttömiä työnhakijoita. Tämän lisäksi on olemassa joukko nuoria, jotka ovat muuten työvoiman ulkopuolella. Tämä joukko kattaa muun muassa palveluiden piiristä kadonneet nuoret, jotka ovat vailla koulutus- tai työpaikkaa, mutta eivät ole ilmoittautuneet työnhakijoiksi. Lisäksi muihin työvoiman ulkopuolella oleviin kuuluvat esimerkiksi kotonaan lasta hoitavat tai pääsykokeisiin valmistuvat nuoret. Ulkopuolisuus ei siis suoraan tarkoita nuoren olevan syrjäytymisvaarassa. Opiskelijat huomioidaan omana ryhmänään. (Myrskylä. 2011:9-10). Koska eri tahot käyttävät eri ikäjakaumia työllisyystilastoissaan, on niiden vertaamisessa oltava tarkkana. Lukuja tulkittaessa on tärkeää myös huomioida, tarkoitetaanko työttömillä työttömiä työnhakijoita vai kaikkia työvoiman ulkopuolella olevia.

90-luvun lamasta asti nuorisotyöttömyys on ollut korkeampi suhteessa muuhun työttömyyteen. Taantumasta lähtien työttömyysluvut ovat kuitenkin olleet laskussa aina edelliseen taantumaan asti, jolloin luvut nousivat uudelleen. Alhaisimmillaan nuorisotyöttömyys on ollut

vuosina 2007-2008, jolloin työttömyysasteen keskiarvo vuodelta oli 16,5. Huonoimmillaan luvut olivat vuoden 2009 lopulla, jolloin työttömyysaste nousi 23,2. Vuodesta 2010 luku on pysytellyt 20 tienoilla. (Sinivuori 2011.)

Myrskylä (2011) on tutkinut nuorten työmarkkinoiden ja koulutuksen ulkopuolelle jäämistä ja keskittynyt erityisesti ”muiden työvoiman ulkopuolisten” joukkoon. Hänen mukaansa vuonna 2008 tähän ulkopuolisten ryhmään kuului 57 800 15-29 - vuotiasta nuorta, joiden lisäksi työttömiä työnhakijoita oli 52 000. Molemmista ryhmistä yhteensä 48 300 nuorella oli suoritettuna vain perusasteen tutkinto. Ulkopuolisten ryhmästä 8000 oli äitiys- tai hoitovapaalla. (Myrskylä. 2011: 10.) Vuoden 2008 tammikuussa alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli 22 787 ja vastaava luku vuoden 2012 tammikuussa oli 33 425. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.)

Tällä hetkellä Suomessa vallitsee kahdella tapaa ongelmallinen työllisyystilanne. Työttömyysluvut ovat korkealla ja on suuri joukko niitä, jotka ovat vaarassa syrjäytyä kokonaan työmarkkinoilta. Samaan aikaan ollaan huolissaan työvoimapulasta suurten ikäluokkien jäädessä eläkkeelle. Olisi tarpeen pidentää ihmisten työuria eläkeiän kynnyksellä, mutta samaan aikaan tulisi vähentää niiden vuosien määrää, jotka nuoret ovat työelämän ulkopuolisina. Yhteiskunnan kannalta olisi tärkeää saada nuoret työmarkkinoiden käytettäviksi, mutta myös nuorten kannalta on huolestuttavaa, mikäli työmarkkinoilta syrjäytyminen muuttuu pysyväksi. (Myrskylä 2011).

Erityisen riskialttiita ryhmiä työmarkkinoiden näkökulmasta ovat alhaisesti koulutetut ja maahanmuuttajataustaiset henkilöt, jotka eivät puhu äidinkielenään suomea. Myös perhetaustalla on merkitystä, esimerkiksi työmarkkinoiden ulkopuolella olevien nuorten vanhemmat ovat keskimääräistä useammin samassa tilanteessa. (Myrskylä 2011:11-17). Ek ym. (2004;18-24.) nostavat työelämään siirtymistä vaikeuttaviksi tekijöiksi edellä mainittujen lisäksi myös terveydelliset syyt ja elinympäristön tarjoamat toimintamallit ja mahdollisuudet.

4.2 Nuorten asema työmarkkinoilla

Nuorten asema työmarkkinoilla suhteessa muuhun työikäiseen väestöön on usein heikompi ja siten myös työttömäksi jäämisen riski muita suurempi. Nuorten työllisyyden erityispiirteitä ovat muun muassa nuorten liikkuvuus työmarkkinoilla, nuorisotyöttömyyden suhdanneherkkyys ja nuorten sijoittuminen työmarkkinoilla epätyypillisiin työsuhteisiin. Myös kausivaihtelu on tyypillistä nuorten työllisyystilastoissa, esimerkiksi keväisin valmistutaan oppilaitoksista ja samaan aikaan etsitään kesätöitä ja työllistyminen voi olla vaikeaa. Huomion arvoista on myös se, että vaikka nuorten työttömyysjaksot ovat usein lyhyitä, voi niillä olla vaikutuksia työuran kehitykseen myöhemmälläkin ajalla. (Valtiovarainministeriön julkaisuja 2010).

Työmarkkinat ovat myös aiempaa epävakaampia. Pysyvää, säännöllistä ja kokoaikaista työtä yhden työnantajan alaisuudessa on entistä vaikeampaa löytää ja työelämässä tyypillistä onkin määräaikaisten ja osa-aikaisten työsuhteiden. Tämä lisää myös työttömyyden riskiä ja aiheuttaa alhaisempaa toimeentuloa. Myös työelämän vaatimukset ovat kasvaneet; työelämä on usein nopeatempoista, perehdytys vähäistä ja uutta on opittava lyhyessä ajassa. Tämä vaatii työelämään tulevalta nuorelta entistä enemmän työelämäntaitoja, kuten kykyä sopeutua uusiin tilanteisiin ja ympäristöihin, sekä epävarmuudensietokykyä. Tämä yhdistettynä pätkätöihin ja nuorten liikkuvuuteen työpaikkojen välillä tekee työelämästä entistä vaativampaa. (Nätti 1999:155-160.)

4.3 Koulutuksen puute

Peruskoulutuksen tarkoitus on taata jokaiselle nuorelle tasa-arvoiset koulutusmahdollisuudet ja antaa eväitä tulevaa työllistymistä varten. Koulutuksella on merkittävä osa nuoren myöhemmässä elämässä ja koulutuksen puute lisää selvästi syrjäytymisriskiä. Toisaalta taas koulutustaso ja menestyminen työmarkkinoilla määrittävät kokonaisuudessaan toimintamahdollisuuksia yhteiskunnassa. Suomessa nuorten koulutukseen osallistumisen aste on muihin maihin verrattessa korkealla tasolla. Väestön koulutustaso on viime vuosikymmeninä kohonnut jatkuvasti ja aiemmista sukupolvista poiketen nykyneuret kouluttautuvat aiempaa enemmän ja kouluttautumiseen käytetään pidempi aika. Työelämä vaatii aiempaa enemmän koulutusta ja myös koulutuksen kohdentuminen ammattialaan on työllistymisen kannalta tärkeämpää kuin ennen. (Järvinen 2001;60-69).

Työllistymistä edistävät toimenpiteet ovat myös johtaneet siihen, että oppivelvollisuus on käytännössä laajentunut toiseen asteeseen (Järvinen 2001;60-69). Peruskoulu luo pohjan etenemiselle työelämään, mutta se ei yksin kuitenkaan työmarkkinoilla riitä, vaan ammatillista koulutusta vaaditaan. Tästä hyvänä esimerkkinä toimii nuorten yhteiskuntatakuu, jonka tarkoitus on varmistaa jokaiselle peruskoulun päättäneelle paikka ammatillisessa oppilaitoksessa, lukiossa, työpajalla, kuntoutuksessa tai muualla jatkumahdollisuuksia tukevassa paikassa. Näin pyritään ennaltaehkäisemään nuorten syrjäytymistä ja putoamista palveluiden parista. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2011.) Toisaalta nuorten elämässä ammatillisen koulutuksen korostuminen näyttäytyy myös yhteishakuvuotteena, joka velvoittaa alle 25-vuotiaat vailla ammatillista koulutusta olevat nuoret hakemaan ammatilliseen koulutukseen, mikäli he yhteishaun aikana ovat työn ja koulutuksen ulkopuolella.

Erityisesti nuorten putoamisesta palvelujärjestelmästä peruskoulun jälkeen tai ammattikoulun loputtua ollaan huolissaan. Myös pelkän lukionpäättötodistuksen tai ylioppilastutkinnon suorit-

taneet ovat heikommassa asemassa kuin ammatillisen koulutuksen hankkineet. On kuitenkin monia eri vaiheita, jolloin putoaminen koulutuksen ja työllisyyden parista on mahdollista ja myös ammattiin valmistuneiden polkua työelämään tulisi helpottaa. (Häggman 2007).

Yksilön rooli koulutusjärjestelmässä on uusien suuntauksien myötä muuttunut entistä vaativammaksi. Jos aiemmin on keskitytty enemmänkin erityistä tukea tarvitseviin, on Järvisen mukaan nyt tavallisempaa etsiä menestyjiä. Koulutusjärjestelmässä pärjäävät ne, joilla on kykyä tehdä yksilöllisiä päätöksiä valinnanpaljouden edessä. (Järvinen 2001;60-69.) Tämä voi tarkoittaa myös sitä, että niiden joilla on jo uhka pudota koulutuksen kelkasta, on entistä vaikeampaa löytää itselleen yksilöllisesti sopivia ratkaisuja, mikäli riittävää tukea ei ole saatavilla.

4.4 Erilaisia reittejä työelämään

Työelämä ja koulutus vaativat yksilöiltä entistä enemmän. Samaan aikaan nuorten työttömien tai kokonaan työvoiman ulkopuolella olevien nuorten määrä on ollut korkealla. Useilla nuorilla on riski jäädä kokonaan koulutuksen ulkopuolelle ja tähän on haluttu puuttua. Tarjolla onkin nykyään monenlaista yksilöityä ja perinteisestä luokkaopetuksesta poikkeavaa koulutusta. Tämän lisäksi nuorille on tarjolla monia erilaisia työllistämistoimenpiteitä, joihin heillä on mahdollisuus, ja toisinaan työttömänä työnhakijana myös velvollisuus osallistua.

Eryteisesti työttömyyden pitkittyessä voi työelämään palaaminen tai sen aloittaminen olla vaikeaa avoimilla työmarkkinoilla, jolloin Työ- ja elinkeinotoimiston erilaisista palveluista voi olla hyötyä. Voimalinja - hankkeen asiakkaat ovat usein vaikeasti avoimille työmarkkinoille työllistettävissä ja tämän vuoksi Voimalinja ohjaa nuoria löytämään omanlaisiaan reittejä esimerkiksi työharjoittelujen ja erilaisten koulutusten kautta. Eryteisesti jo kerran koulunsa keskeyttäneiden kohdalla on usein myös tarpeen pohtia vaihtoehtoisia opiskelumuotoja.

Erilaisia Työ- ja elinkeinotoimiston nuorten työllisyyttä edistäviä alle 25-vuotiaille tarkoitettuja palveluita ovat nuorille tarkoitettut työharjoittelut, työkokeilut, työnhakuvalmennus, starttiraha, palkkatuettu työ ja ammatinvalinta sekä urasuunnittelupalvelut. Työharjoittelulla tarkoitetaan työntantajalle maksutonta harjoittelujaksoa, jonka ajalta nuori saa työmarkkinatukea. Työharjoittelu voi olla hyvä keino kokeilla eri aloja, jos nuoren suunnitelmat eivät ole vielä selvinneet tai hankkia lisää työkokemusta, jotta työllistyminen helpottuisi. Vastavalmistuneille työttömille nuorille on tarjolla myös Sanssi-kortteja, joilla työnantaja saa tukea palkkakustannuksiin palkatessaan vastavalmistuneen nuoren. Lisäksi Työ- ja elinkeinotoimistot tarjoavat erilaisia kursseja ja koulutuksia, jotka edistävät työllistymistä ja antavat valmiuksia erilaisiin ammatteihin tai tehostettuun työnhakuun. (Työ ja elinkeinotoimisto 2012).

Myös koulutusmahdollisuudet ovat tavallisten ammattiopintojen lisäksi monipuolistuneet. Peruskoulunsa päättäneille on tarjolla kymppiluokkia ja ammattistartteja, jotka antavat lisääi-
kaa pohtia omaa suuntaansa ja mahdollisuuden esimerkiksi arvosanojen parantamiseen. Nuor-
ten työpajat taas tarjoavat kokemusta, ohjausta ammatinvalinnassa ja tukea elämänhallin-
nassa. Opiskella voi myös erilaisissa erityisammattioppilaitoksissa, jotka tarjoavat henkilökoh-
taisia opetussuunnitelmia ammattiin valmistumiseen. Yksi vaihtoehto perinteiselle luokkaope-
tukselle on myös oppisopimusopiskelu, joka mahdollistaa ammattiin valmistumisen käytännön
työskentelyn kautta. (Opetushallitus 2012.)

4.5 Nuorten yhteiskuntatakuu

Yksi ajankohtainen nuorten syrjäytymisen ja työttömyyden pitkittymisen ehkäisemiseksi ja
nuoren työmarkkinoille tai koulutukseen sijoittamisen edistämiseksi kehitetty hanke on nuor-
ten yhteiskuntatakuu. Tarkoituksena on, että vuonna 2013 jokaiselle alle 25-vuotiaalle työt-
tömälle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle voitaisiin tarjota jokin työllistymistä edistä-
vä toimenpide kolmen kuukauden sisällä työttömyyden alkamisesta. Näitä työllistymistä edis-
täviä toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi paikka koulussa, työharjoittelussa, työpajalla tai
kuntoutuksessa. Yhteiskuntatakuun toimeenpanoa varten perustettu työryhmä pyrkii vaikut-
tamaan muun muassa sosiaali- ja terveystalouden riittämättömyyteen, koulupaikkojen li-
säämiseen, oppilashuoltoon ja urasuunnitteluun. (TEM raportteja 2012).

Ongelmia koulutuksen takaamisessa on kuitenkin yhä. Nuorten yhteiskuntatakuun työryhmä on
osana hanketta kehittänyt nuorten koulutustakuun, johon liittyen on kirjattu kolme keskeistä
kehittämistehtävää. Ongelmana nähdään muun muassa ammatillisen koulutuksen alueelliset
puutteet, joka johtaa siihen että kaikilla paikkakunnilla ei ole riittävästi koulutustarjontaa.
Ammatillisen koulutuksen valintakriteerit johtavat myös siihen, että kaikilla perustutkinnon
suorittaneilla ei ole mahdollisuutta tulla valituksi. Myös hyvin työllistäväksi todettu oppisopi-
muskoulutus nähdään toimimattomana, koska oppisopimuspaikkojen saaminen on vaikeaa.
(TEM raportteja 2012).

5 Ryhmätoiminta menetelmänä

Ryhmätoiminta on paljon käytössä oleva menetelmä ja sillä on pitkä historia myös Suomessa.
Voimalinja hanke lähti toteuttamaan yksilötyön lisänä ryhmätoimintaa, koska oli nähtävissä
nuorten kokonaisvaltaisemman tuen tarve, jota ei yksilötyöskentelyssä voitu tarjota. Ryhmissä

korostuu toisten ihmisten kanssa oleminen ja tekeminen, mikä tarjoaa monia sellaisia mahdollisuuksia, jotka eivät yksilötyössä toteudu.

Suomessa ryhmätoiminta on ollut käytössä erityisesti kansalaisjärjestöjen ja nuorisotyön parissa. Usein ryhmät kokoontuvat jonkin tietyn harrastustoiminnan ympärille ja tarjoavat yhdessä tekemisen ja kokemisen mahdollisuuden. Tällaiset avoimet ryhmät eivät kuitenkaan ole aina kaikkien saatavilla ja erityisesti jo syrjäytymisvaarassa olevat nuoret jäävät usein ryhmätoiminnan ja sen tarjoaminen mahdollisuuksien ulkopuolelle. (Kivelä & Lempinen 2009: 29). Kuitenkin esimerkiksi lastensuojelulaki (2007/417) velvoittaa, että lasten ja nuorten vertaistukitoimintaa on järjestettävä avoimuuden tukitoimena sosiaalihuollon toimesta. (Sosiaaliportti. 2012.)

Ryhmällä tarkoitetaan ihmisistä koostuvaa joukkoa, joka on koossa jostain tietystä syystä tai rakentuu tietyn yhteisen tavoitteen ympärille. Sosiaalipsykologiassa ryhmän tunnusmerkit täyttyvät, kun ryhmä on tietoinen itsestään, toimii vuorovaikutuksessa ja ryhmän yhteisten tai ryhmäläisten omien tavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi ryhmän tulee olla jollakin tavalla ohjattu tai johdettu. Nämä kaikki tunnusmerkit eivät kuitenkaan välttämättä esimerkiksi nuorten ryhmässä täyty ja silloin lopputulosta voidaan tavoitella ryhmäytymisen keinoin. (Kivelä & Lempinen 2009: 29).

Ryhmiä voi olla sekä avoimia että suljettuja. Avoimeen ryhmään ovat kaikki tervetulleita, mutta suljettuun ryhmään ryhmäläiset on valittu jonkin tietyn tarkoituksen ympärille. (Sosiaaliportti 2012). Ryhmässä toimiminen antaa mahdollisuuksia kehittää yksittäisten ryhmäläisten vuorovaikutustaitoja ja yhteistyökykyä. Tämän lisäksi ryhmässä on mahdollista saada muun muassa yhteisiä kokemuksia, vertaistukea ja tarkastella itseään ja omaa elämäänsä suhteessa muihin ryhmäläisiin. Ryhmätoiminnan avulla on myös mahdollista harjoittaa esimerkiksi arjenhallinnan taitoja. (Kivelä & Lempinen 2009: 30).

Ryhmätoimintaa ohjatesa on kuitenkin huomioitava monia erilaisia seikkoja, jotta ryhmä voisi antaa edellytyksen parhaalle mahdolliselle oppimiselle. Riittävä turvallisuuden tunne ryhmässä, ryhmän kehitysvaiheiden huomioiminen sekä ryhmädynamiikan tuntemus ovat olennaisia. (Kivelä & Lempinen: 29). Vaikuttavaa ryhmätoimintaa järjestettäessä myös ryhmän kestolla, intensiivisyydellä ja tavoitteellisuudella on merkitystä ryhmän vaikuttavuuden kannalta. (Sosiaaliportti 2012).

6 Muita nuorten työllistämishankkeita

Erilaisia hankkeita nuorten työllisyyden edistämiseksi ja myös monenlaista ryhmätoimintaa on toteutettu Suomessa jo pidemmän aikaa. Parhaillaankin pelkästään Helsingin alueella nuorten työttömyyden ja nuorten syrjäytymisen vähentämiseksi on perustettu erilaisia työmuotoja muun muassa järjestöjen toimesta. Parhaillaan toimivia ja jo toimintansa lopettaneita hankkeita löytyy ympäri Suomea ja erilaisia lähestymistapoja löytyy myös useita.

Vaihtoehtoinen ammatti- ja oppisopimuskoulu Sovinto ry järjestää ryhmämuotoista toimintaa sosiaaliasemien asiakkaille Aittis ja Valmis väylä -hankkeiden muodossa. Aittis, eli aito vaihtoehto koulutuksesta ja työelämästä syrjäytymiselle, tavoittelee erilaisten polkujen löytymistä koulutukseen ja työelämään. Toiminta sisältää muun muassa ryhmätoimintaa, yksilöllistä tukea ja ohjausta sekä työharjoitteluita. Valmis väylä taas keskittyy sosiaalisen vahvistamisen kautta tukemaan nuoren aikuistumista ja sitä kautta löytämään uusia väyliä elämässä eteenpäin. (Sovinto ry 2012).

Opetusministeriön rahoittama Diakonissalaitoksen Vamos - Suunnista tulevaisuuteen -hanke pyrkii myös tukemaan 17-29 -vuotiaiden nuorten työllistymistä ja kouluttautumista etsivän nuorisotyön avulla. Hankkeen päätavoite on vahvistaa nuoren omia vahvuuksia ja voimavaroja sekä yksilö- että ryhmätyön menetelmin. Tarkoituksena on tukea nuoren toimintakykyä ja etsiä yksilöllisiä reittejä työelämään. Vamoksen toimintaan kuuluvat toimintakeskus, Starttityöpajat sekä peruskoulunsa päättäneille Vamos -koulutus. Starttityöpajoilla on mahdollisuus kehittää omia elämähallinnan taitoja säännöllisen toiminnan parissa. Toimintakeskus toimii matalan kynnyksen palveluna ja järjestää ryhmämuotoista toimintaa neljä kertaa viikossa. (Helsingin Diakonissalaitos).

Valtakunnallinen työpajayhdistys on ollut mukana toteuttamassa erilaisia hankkeita, joita onkin vuoden 2001 jälkeen ollut yhteensä kymmenen. Näistä osa on ollut erilaisia kehittämishankkeita, joilla on pyritty esimerkiksi työpajatoiminnan kehittämiseen tai viranomaisyhteistyön parantamiseen. Yksi näistä hankkeista oli kirkon Yhteisvastuukeräyksen tuottama Suunta Elämään hanke, jonka avulla tuettiin koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jääneitä nuoria eri puolilla Suomea. Työmuotoja olivat muun muassa yksilövalmennus ja nuorten koulutusten rahoittaminen. (Valtakunnallinen työpajayhdistys 2012).

Nuorten työllistämistä on pyritty tukemaan myös esimerkiksi Työtä nuorille 2010 -hankkeen avulla. Tämän Suomen nuorisoyhteistyö Allianssi ry:n koordinoima hanke pyrki vaikuttamaan nuorten työttömyysongelmaan järjestämällä nuorille uusia lyhytkestoisia työsuhteita, esimerkiksi kesätöitä. Työllistämisen edistämisen toimenpiteenä käytettiin palkkatukea, joka ohjattiin nuoria palkkaaville työnantajille. (Allianssi 2010).

Yksi pitkäkestoisempaa ryhmätoimintaa järjestänyt hanke oli Kuopion alueella toteutettu Elämysten kautta ammattiin, joka toimi vuosina 1999-2001. Ryhmätoiminta oli tarkoitettu toimeentulotuen varassa eläville peruskoulun jälkeen ilman koulupaikkaa jääneille nuorille. Ryhmät kestivät kuusi kuukautta kerrallaan ja käyttivät elämyspedagogiikkaa keskeisenä työmenetelmänä ja toiminta sisälsi muun muassa elämysretkiä Lappiin, tutustumista erilaisiin virastoihin, erilaisten harrastusten kokeilemistä ja lyhyet työharjoittelujaksot. Yhdessä ryhmässä oli kerrallaan kahdeksan nuorta, joilla oli vaikeuksia muun muassa elämänhallinnan, päihteiden, rikollisuuden tai ihmissuhteiden kanssa, mutta joilta kuitenkin löytyi riittävästi aktiivisuutta ryhmään sitoutumiseen. (Lähteenmaa 2001)

Nuorisotutkimusverkosto tuotti arviointitutkimuksen Elämysten kautta ammattiin ryhmätoiminnasta ja sen pohjalta todettiin varmasti usein tämänkaltaista toimintaa arvioidessa esiin tuleva seikka; projektin hyödyllisyyttä on vaikeaa näyttää toteen. Yhtenä tuloksena projektista voitiin kuitenkin tarkastella sitä, että puolet nuorista haki ryhmään osallistumisen jälkeen ammatilliseen koulutukseen ja pääsivät sinne. Kaksi muuta ovat olleet pätkätyösuhteissa. (Lähteenmaa 2001.)

Keskeisenä Lähteenmaa (2001) piti kuitenkin sitä, että kaikki ryhmään loppuun asti sitoutuneet nuoret kokivat projektin myönteisenä. Myönteisten kokemusten tuottaminen sellaisia kokemuksia aiemmin elämässään vähän saaneille lienee jo pelkästään yhdenlainen tulos, vaikei sillä voikaan varsinaista hyödyllisyyttä mitata. Myös elämänhallinnan kannalta toivottuja vaikutuksia voitiin nähdä, kuten päivärytmin korjaantuminen pitkän toimeentulotuen jälkeen. Saatujen tulosten taustalla nähtiin merkittävä nimenomaan ”hauskojen elämysten” ja erilaisten virastoihin tutustumisen yhdistelmää. (Lähteenmaa 2001).

Tässä vain joitakin esimerkkejä erilaisista olemassa olevista tai jo toteutetuista hankkeista, jotka ovat kuitenkin pieni osa todellisten hankkeiden määrästä. Joka tapauksessa eri tahot, kuten järjestöt, kirkko ja kaupunki, ovat ottaneet asiakseen puuttua nuorten työllisyyden ongelmiin ja myös rahoitusta on useille hankkeille löytynyt esimerkiksi Raha-automaattiyhdistykseltä, Opetusvirastolta ja kirkolta. Myös arvioivaa tutkimusta useista hankkeista on tehty. Tämäkin kertoo nuorten syrjäytymisen ja nuorisotyöttömyyden ongelman ajankohtaisuudesta ja sen herättämästä huolesta eri tahoilla.

7 Tutkimustehtävä

Opinnäytetyön ensisijainen tavoite on selvittää nuorten kokemuksia Voimalinja -hankkeen ryhmätoiminnasta nuorten omien kokemusten kautta. Tarkoituksena on selvittää, minkälaisia

vaikutuksia asiakkaat kokevat ryhmätoimintaan osallistumisella olevan. Pyrkimyksenä on myös selvittää, saako ryhmätoiminta jonkinlaista muutosta aikaan asiakkaan elämässä ryhmätoiminnan aikana ja miten asiakkaat kokevat sen edesauttavan polullaan työllistymiseen ja koulutukseen. Tarkastelu tapahtuu kuitenkin lyhyellä aikavälillä, haastatteluiden tapahtuessa neljäviikkoisen ryhmätoiminnan aikana. Opinnäytetyön keskeinen tutkimuskysymys on selvittää nuorten kokemuksia Voimalinjan ryhmätoimintaan osallistumisesta.

Voimalinja hanke mainitsee tavoitteekseen nuorten työllistymisen ja kouluttautumisen tukemisen ja mahdollisimman pitkäaikaisen ratkaisun löytymisen nuorelle. Opinnäytetyössä on mahdollisuus myös tarkastella aineistoa siitä näkökulmasta, onko ryhmätoiminta edistänyt nuorten kertoman mukaan näiden tavoitteiden saavuttamista. Kun opinnäytetyötä tarkastellaan hankkeen tavoitteiden näkökulmasta, on tulosten mahdollista toimia myös palautteena hankkeelle sen toiminnasta ja näin olla yksi osa hankkeen arviointia sekä toiminnan kehittämistä.

On kuitenkin jo tavoitteita asettaessa huomioitava se, että ryhmätoiminnalla ei tavoitella suoraa työllistymistä, vaan pikemmin nuoren ohjautumista seuraavaan työllistymisen ja kouluttautumisen mahdollisuutta tukevaan toimenpiteeseen. Tämä palvelu voi olla vielä monen askeleen päässä varsinaisesta työelämästä. Lisäksi opinnäytetyössäni on mahdollista arvioida hanketta ainoastaan nuorten kertoman perusteella, mikä ei kerro ryhmätoiminnan onnistumisesta koko totuutta. Ryhmätoimintaa voisi arvioida myös esimerkiksi sillä perusteella, miten asiakkaat ovat ohjautuneet muihin palveluihin ryhmätoiminnan jälkeen. Huomionarvoista on myös se, että haastattelut kohdentuvat vain yhteen ryhmään ja tulokset toisesta ryhmästä voisivatkin olla täysin erilaiset. On kuitenkin mahdollista, että yleisemminkin hyödynnettävää palautetta nousisi, vaikka sitä ei ennen aineiston keräämistä voikaan ennustaa.

Toisaalta koska kyseessä on opinnäytetyö, toivon sen myös syventävän omaa tietämystäni tästä kiinnostavasta aihepiiristä ja tuovan itselleni henkilökohtaisesti uusia oivalluksia. Tämänkin vuoksi on myös huolellisella teoreettiseen viitekehukseen perehtymisellä merkitystä. Yhtenä osatavoitteena opinnäytetyölleni asetan myös sen, että pystyisin kytkemään aineistosta nousevat teemat jo olemassa olevaan teoriaan ja aiempiin tutkimuksiin sekä mahdollisesti myös ajankohtaiseen yhteiskunnalliseen keskusteluun. Aineisto jo irrallisena voi antaa palautetta Voimalinjan ryhmätoiminnasta, mutta kytkettynä teoriaan on toivomani mukaan mahdollista saada aikaan syvempää tarkastelua. Tavoitteenani on myös opinnäytetyöprosessin aikana kehittää omia taitojani ja lisätä tietämystäni tämänkaltaisen projektin vaiheista ja toteutuksesta.

Tavoitteet tiivistetyksi ovat:

1. Selvittää nuorten kokemuksia Voimalinja hankkeen ryhmätoiminnasta sekä ryhmätoiminnan hyödyllisyyttä matkalla kohti koulutusta ja työllistymistä nuorten kertoman kautta
2. Tuottaa hyödynnettävää tietoa ja palautetta ryhmätoiminnasta Voimalinja-hankkeelle sekä tuoda esille ryhmätoiminnan kehittämisen tarpeita, mikäli niitä aineistosta nousee
3. Oman tiedon lisääminen opinnäytetyön teemoista, sekä oppiminen opinnäytetyöprosessista kokonaisuudessaan

Opinnäytetyössäni käyttämäni menetelmät olen valinnut sen pohjalta, minkälaiseksi tutkimuskysymys muokkautui ja minkä näkökulman opinnäytetyölleni valitsin. Päätin lähteä tekemään laadullista tutkimusta ja keräämään aineistoni haastattelemalla kohderyhmän nuoria. Haastattelut toteutin teemahaastatteluina ryhmän alkaessa ja päättyessä. Aineistoa lähestyin teemoittelemalla ja analyysiä tein aineistosta nousseiden keskeisten teemojen pohjalta.

7.1 Laadullinen tutkimus

Opinnäytetyöni tutkimusmenetelmäksi valitsin laadullisen eli kvalitatiivisen menetelmän. Valinta perustui opinnäytetyöhöni valitsemaani näkökulmaan, jonka tarkoitus on tuoda esille nuorten kokemuksia Voimalinjan ryhmätoiminnasta. Opinnäytetyön keskeisin tieto perustuu siis siihen, mitä nuoret kertovat ryhmätoimintaan osallistumisesta. Laadullisen tutkimuksen menetelmät antavat parhaat mahdollisuudet tämän kaltaisen aineiston keräämiseen ja analyysiin niin, että nuoren ääni kuuluu lopullisessa työssä.

Laadullinen tutkimusmenetelmä on yhdenlainen tapa tutkia ja sitä voidaan käyttää useilla eri tieteenoilla. Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään yleensä ihmisen ja hänen elämänsä tutkimiseen ja yhdistäväksi tekijäksi laadullisille tutkimuksille voidaan kuvata elämismaailman tutkimista. Laadullista tutkimusta voidaan tehdä monin erilaisin lähestymistavoin ja aineiston keruuseen ja analyysiin voidaan käyttää erilaisia menetelmiä. Pääasiassa laadullinen tutkimus koostuu kolmesta eri osa-alueesta; aiemmin aiheesta tehdyistä tutkimuksista, empiirisesti kerätystä aineistosta ja tutkijan omista päätelmistä. Tyypillistä laadullisessa tutkimuksessa on sen raportoiminen tekstimuotoisesti, kun taas määrällinen tutkimus perustuu usein erilaisiin mittareihin ja tilastoihin, joilla todennetaan jotakin teoriaa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Laadullisen aineiston voi kerätä esimerkiksi haastattelemalla, elämäkertojen tai kirjeiden avulla tai jollain muulla ihmisen omaan tarinaan keskittyvällä menetelmällä. Omassa opinnäytetyössäni olen käyttänyt menetelmänä haastattelua, jonka avulla on ollut mahdollista tuoda esille nuorten omat näkemykset toiminnasta, johon he Voimalinjan ryhmässä osallistuvat. Laadullisessa tutkimuksessa tarkkojen tutkimuskysymysten asettelu ei ole välttämättä tärkeää, vaan tutkimuskysymykset voivat olla laajoja ja tarkentua kerätyn aineiston pohjalta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Opinnäytetyössä olen pyrkinyt asettamaan tutkimuskysymyksen niin, että se rajaa lähestyttävän aiheen ja luo raamit haastattelulle, mutta antaa tilaa nuorten puheesta esiin nouseville asioille.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi on haastavampaa kuin määrällisen tutkimuksen. Jotta luotettavuus säilyisi, on työskentelyn oltava läpinäkyvää koko prosessin ajan, aineiston keruusta analyysiin ja raportointiin. Laadullisen työn luotettavuutta lisää sen uskottavuus, todeksi vahvistettavuus, merkityksellisyys omassa kontekstissaan, tutkittavan ilmiön toistuvuus tai yleistettävyyden ja mahdollisuus siirtää tulokset toiseen samanlaiseen kontekstiin. Lisäksi tutkijan tulisi tuoda esille ja löytää käsiteltävän aiheen kannalta kaikki olennaiset asiat. (Kajaanin ammattikorkeakoulu).

7.2 Teemahaastattelu

Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluna käyttäen apuna valmiiksi listattuja teemoja, joiden ympärille haastattelijat muodosti keskustelua. Haastattelut olivat yksilöhaastatteluja ja taltioitiin äänittämällä. Haastatteluihin osallistuminen oli nuorille vapaaehtoista ja ennen haastattelun aloittamista nuorille kerrottiin, mihin haastatteluilla kerättyä aineistoa käytetään. Nuoria muistutettiin myös siitä, että he itse päättävät siitä, kuinka paljon haluavat haastattelussa itsestään kertoa.

Haastattelun valitseminen aineistonkeruun menetelmäksi perustuu opinnäytetyöni kohdalla valitsemaani näkökulmaan, jossa haluan tuoda esille nuorten omat kokemukset ryhmätoiminnasta. Esimerkiksi lomakkeella tehtävän kyselyn sijaan halusin tehdä haastattelun, koska oletin vastausten olevan laajempia ja monipuolisempia. Tätä päätöstä tehdessäni otin huomioon kohderyhmän siinäkin mielessä, että useilla Voimalinjan asiakkailta on taustallaan erilaisia oppimis- ja keskittymisvaikeuksia, jotka voivat vaikuttaa kirjalliseen ilmaisuun. Lisäksi haastattelu antaa mahdollisuuden tehdä tarkentavia kysymyksiä. Yksilöhaastatteluihin päädyin, jotta haastattelutilanne olisi mahdollisimman luottamuksellinen.

Haastattelun etu on, että tutkittava kohderyhmä pääsee osallistumaan ja kertomaan itse omasta elämästään ja näkemyksistään. Näin tutkittavasta kohteesta saadaan myös aktiivinen

osallistuja. Haastattelun haittoiksi saattaa koitua vuorovaikutuksen haasteet. Haastateltava saattaa myös kokea tilanteessa tarvetta tuoda itsestään jotain tiettyjä asioita esille ja antaa itsestään tai tilanteestaan todellisuudesta poikkeavan vaikutelman. Tämä tulee ottaa huomioon myös johtopäätöksiä tehdessä. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara. 1997: 201-202.) Oman opinnäytetyöni kohdalla haastatteluihin mahdollisesti vaikuttava seikka oli myös se, että olin osittain mukana ryhmätoiminnan toteuttamisessa, joka saattoi vaikuttaa sekä positiivisesti vuorovaikutukseen, mutta toisaalta ohjata haastattelijoiden vastauksia.

Käyttämäni haastattelumenetelmä oli teemahaastattelu, eli puolistrukturoitu haastattelu, joka asettuu lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun välimuotoon. Teemahaastattelut toteutetaan ennalta laaditun rungon avulla, johon on koottu keskeiset teemat, joita haastattelussa halutaan nostaa esille. Teemat voidaan luokitella pää- ja alateemoihin. Runkoon voi lisätä myös suoria kysymyksiä, mutta itse haastattelutilanteessa ei ole väliä, missä järjestyksessä kysymykset esitetään. Teemahaastatteluita käytetään erityisesti silloin, kun haastatteluiden aihe on arka tai kun tutkittava aihealue on vieras. Tyypillistä teemahaastatteluissa on avointen kysymysten esittäminen. (Kajaanin ammattikorkeakoulu).

Itse valitsin teemahaastattelun, jotta keskustelu on mahdollista pitää avoimena ja vapaamuotoisena, mutta saisin kuitenkin teemarunгон tueksi haastattelutilanteeseen. Näin toivoin saavani nuorilta mahdollisimman vapaamuotoisia ja monipuolisia vastauksia. Suunnittelemani teemarunko oli melko väljä, sillä toivoin niin vapaalle keskustelulle syntyvän enemmän tilaa ja nuorten puhuvat niistä asioista, jotka ovat heidän mielestään merkityksellisiä.

7.3 Haastattelujen kohderyhmä

Haastatellut nuoret olivat yhden Voimalinja -ryhmän osallistujia. Yhteensä ryhmään osallistui kuusi nuorta, joista yksi kieltäytyi haastattelusta. Haastatteluja ensimmäisellä kierroksella oli siis viisi. Haastattelujen toisella kierroksella tavoitettiin neljä nuorista. Yksi ensimmäisellä viikolla haastatelluissa mukana olleista oli keskeyttänyt ryhmätoiminnan, eikä häntä enää tavoitettu haastatteluun. Haastateltavissa oli kolme miespuolista ja kaksi naispuolista nuorta. Sukupuolia ei ole kuitenkaan analyysissa eroteltu nuorten anonyymiyden säilymisen suojaksi.

Haastattelut toteutettiin neljä viikkoa kestäneen ryhmän ensimmäisellä viikolla ja haastatteluiden toisesta erästä kaksi ensimmäistä ryhmän viimeisellä viikolla ja kaksi viimeistä haastattelua seuraavalla viikolla ryhmän päätyttyä aikataulullisista syistä. Haastattelut tehtiin ryhmätoiminnan aikana käytössä olevissa tiloissa Uusix-verstailla ja haastatteluajat sisällytettiin ryhmätoimintaan. Haastattelut kestivät ajallisesti viidestätoista minuutista 40 minuuttiin.

Haastatellut nuoret olivat ohjautuneet Voimalinjan asiakkaiksi sosiaalityöntekijöiden kautta. Nuoret tapasivat Voimalinjan ohjaajia ennen ryhmän alkamista ja ryhmään osallistumisesta päätös tehtiin yhdessä nuoren ja ohjaajan kanssa. Nuoret olivat Voimalinjan kohderyhmän mukaisesti 18-25 -vuotiaita. Nuorista kenelläkään ei ollut aiempaa ammatillista koulutusta. Yksi oli käynyt lukion ja saanut paikan ammatillisesta oppilaitoksesta, muttei ollut aloittanut opintoja. Kahdella nuorista oli jäänyt ammatillinen koulutus kesken ja yksi ei yrityksistä huolimatta ollut saanut opiskelupaikkaa.

Yhdellä nuorista oli melko paljon työkokemusta, mutta muilla työkokemus oli vähäistä tai sitä ei ollut ollenkaan. Aktiivista työhakua ryhmän alkaessa kertoi tekevänsä kaksi nuorista. Kaikki nuoret olivat ryhmään osallistuessa työttömiä ja saivat ryhmään osallistumisen ajalta työmarkkinatukea. Ryhmän aikana yksi nuorista jäi asunnottomaksi, yksi asui yhä vanhempiensa luona ja muilla oli ryhmän aikana vakituinen asunto. Haastatteluiden aikana esiin nousivat muun muassa mielenterveys ja päihdeongelmat, aiempi rikollinen toiminta ja erilaiset oman elämänhallinnan vaikeudet.

7.4 Aineiston analyysi

Haastatteluaineistoa lähestyin ensi litteroimalla äänitetyt haastattelut tekstimuotoon. Tämän jälkeen luin useaan kertaan läpi kootun aineiston ja lopulta lähdin teemoittelemaan aineistoa nostaten esiin nuorten puheessa nousevia asioita. Kokosin kaikki saamaan teemaan kuuluvat asiat eri henkilöiden haastatteluista kokonaisuuksiksi, jonka jälkeen lähdin läpikäymään aineistoa teema kerrallaan.

Keskeisiksi teemoiksi nousivat nuorten taustat, nuorten ohjautuminen ryhmätoimintaan, nuorten odotukset ryhmälle, nuorten tulevaisuuden suunnitelmat ryhmän alkaessa ja ryhmän päättyessä sekä nuorten kommentit ryhmätoiminnasta, jotka toisaalta noudattivat myös haastatteluita varten tekemääni runkoa. Ryhmän toiminnasta keskusteltaessa nousivat esiin ryhmän eri sisällöt ja nuorten kokemukset niistä. Analyysissa olen avannut haastattelun keskeisimmät teemat ja niiden pohjalta päätyneet tekemiini johtopäätöksiin.

7.5 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyön eettisyydestä olen pyrkinyt huolehtimaan opinnäytetyöprosessin kaikissa vaiheissa. Hain heti opinnäytetyösuunnitelman valmistuttua asianmukaisen tutkimusluvan ja hyväksyin opinnäytetyöni Voimalinja -hankkeen työntekijöillä. Kaikille haastateltaville nuorille on annettu valinnan vapaus haastatteluun osallistumisesta ja haastattelusta kieltäytyminen on

ollut hyväksyttävää. Käytin myös ennen haastatteluja lomaketta, jolla pyysin kirjallisen suostumuksen haastatteluihin ja informaatiopaperia, jossa kuvasin haastattelujen tarkoitusta. Haastatelluille on lisäksi ennen haastattelua kerrottu opinnäytetyön tarkoituksesta.

Haastateltujen nuorten tunnistamattomuuden säilyttämiseksi en ole missään vaiheessa opinnäytetyön tekoa kerännyt henkilötietoja, vaan olen käsitellyt aineiston ilman tunnistetietoja. Analyysissa ei ole tuotu esille haastateltavien sukupuolia, ikää tai muita tunnistamista helpottavia tietoja. En ole myöskään tuonut ilmi sitä, mitkä tiedot ovat kunkin haastateltavan kertomia ja pyrkinyt siihen, etteivät haastateltavien kommentit olisi yhdistettävissä yhdeksi henkilöksi. Erityiseen huolellisuuteen olen pyrkinyt haastatellun kohderyhmän pienuuden tähden. Tästä syystä en ole myöskään tuonut ilmi ajankohtaa, jolloin ryhmä on järjestetty.

Opinnäytetyön luotettavuutta olen pyrkinyt lisäämään tuomalla ilmi kaikki prosessin vaiheet ja rehellisesti ilmaisemalla ne seikat, jotka vaikuttavat saatujen tulosten yleistettävyyteen. Tärkeinä seikkoina, joita opinnäytetyötäni lukiessa tulisi ottaa huomioon, on haastattelujen kohdentuminen yhteen ryhmään. Ryhmät ovat kuitenkin eri ohjaajien vetämiä ja muodostuvat sisällöiltään melko erilaisiksi, joten nyt saadut tulokset kertovat pääasiassa ryhmästä, johon haastatellut osallistuivat. Aineiston keruun suhteen tulee huomioida myös rooli, jossa olen haastatteluja tehnyt, sillä osallistuin myös ryhmään yhtenä vetäjänä, jolloin edustin nuorille myös Voimalinjaa. Tämän seikan vaikutusta pyrin vähentämään painottamalla nuorille haastattelujen alussa luottamuksellisuutta myös suhteessa Voimalinjan muihin ohjaajiin.

8 Nuorten kokemuksia Voimalinjan ryhmätoiminnasta

Ryhmän alkaessa keskeisiksi teemoiksi ryhmätoimintaan nousivat unirytmien korjaaminen, työnhakuun, koulutukseen ja asumiseen liittyvät asiat sekä erilaiset nuorten saatavilla olevat palvelut ja etuudet. Ryhmässä paneuduttiin myös nuorten vahvuuksiin ja voimavaroihin myös erilaisin toiminnallisina menetelmin. Kaikki teemat eivät kiinnostaneet jokaista nuorista, mutta ryhmätoiminnan runko rakennettiin kaikkia nuoria kuullen. Lisäksi ryhmätoimintaan sisällytettiin ruoanlaittoa, Uusixin verstaaiden työskentelyyn osallistuminen ja erilaisia tutustumiskäyntejä. Toiminta sisälsi myös retkiä, esimerkiksi keilaamaan ja elokuvateatteriin.

8.1 Nuorten kertomaa taustoistaan

Ryhmässä aloittaneet nuoret tulivat ryhmään erilaisilla taustoilla. Ammatillista tutkintoa ei ollut yhdelläkään ryhmässä aloittaneista nuorista. Lukion oli käynyt yksi nuori. Yksi kertoi hakeneensa useita kertoja ammattikouluun, mutta kertoi ettei peruskoulun päättötodistuksen

keskiarvo riittänyt. Yksi nuorista kertoi käyneensä kymppiluokan ja kolme nuorista kertoi jättäneensä jonkin koulun kesken. Yhdellä nuorista oli myös koulupaikka ammatilliseen oppilaitokseen, mutta koulun käynti oli keskeytynyt toistaiseksi.

”Nyt ku viime syksynä piti alottaa opinnot niin oli se tilanne et mul ei silloin ollut mitään paikkaa, et olin vähän silleen missä millonki rappukäytävässä tai kaverin sohvalla. ... Niin mä aattelin et mä keskeytän opinnot siihen asti et mun tilanne on vähä selkeempää.”

Työkokemusta ei kaikilta nuorista löytynyt ollenkaan. Yhdellä nuorella oli useita työsuhteita takanaan, mutta tällä hetkellä hän oli jäänyt työttömäksi koulun keskeyttämisen vuoksi. Koulun tai Työ- ja elinkeinotoimiston työharjoittelujaksoja oli kertomansa mukaan kahdella nuorista. Neljä nuorista kertoi tuntevansa työllistymisen vaikeaksi ja yksi kertoi aina työllistyneensä avoimille työmarkkinoille työtä halutessaan, mutta koki toisinaan elämäntilanteensa sellaiseksi, ettei työssä käyminen ollut mahdollista.

Lisäksi nuorista kaksi kertoivat mielenterveyteen liittyvistä ongelmista, kaksi kertoivat olevansa tai olleensa aiemmin asunnoton ja heistä toisella oli parhailaan uhka asunnottomuudesta. Päihteiden käyttöön liittyvistä ongelmista puhui kaksi nuorista. Yksi nuorista kertoi myös rikollisesta taustastaan ja vankilatuomioistaan. Myös toimeentuloon ja erilaisten viranomaisten kanssa asioimiseen liittyviä ongelmia tuli keskustelussa paljon esille ja nuoret kokivat esimerkiksi Työ- ja elinkeinotoimiston sekä Kelan kanssa asioimisen hankalaksi ja vaikeaselkoiseksi.

”Ja sit nää tuki asiat ja muut... Ku ois helppoo jos vois vaa mennä nettii ja tajuis sieltä, mut on mahdoton ymmärtää niitä. Ois tärkeitä et nää organisaatiot lisääis sellast henkilöstöä tai et olis joku joka osais kertoa mulle asiat heti, ettei tarvits oottaa ilman rahaa aikaa sosiaalityöntekijälle, et mä vois keskustella mun tilanteesta.”

Kysyttäessä nuorten erilaisista viranomaisverkostoista ja muista tahoista, joiden asiakkaina nuoret olivat olleet, jokainen nuori kertoi asioineensa jossain vaiheessa elämäänsä Kelassa, sosiaalityön palvelupisteissä ja Työ- ja elinkeinotoimistossa. Yksi kertoi asioineensa työvoiman palvelukeskus Duurissa ja toinen kertoi sosiaalityöntekijän suositelleen sitä, mutta nuori itse ei ollut halunnut mennä. Lisäksi yksi nuori kertoi, että hänellä on ollut sosiaalityöntekijän järjestämä tukihenkilö ja saavansa paljon apua myös eräältä järjestöltä. Kaksi haastatelluista mainitsi Voimalinja -hankkeen ohjaajan. Voimalinjan lisäksi toinen Helsingin alueella toimiva sosiaaliammattien asiakkaille suunnattu hanke tuli mainituksi. Myös talous- ja velkaneuvonnassa oli yksi nuorista asioinut.

8.2 Voimalinjan ryhmätoimintaan ohjautuminen

Neljä viidestä nuoresta kertoi ohjautuneensa Voimalinjan ryhmätoimintaan sosiaalityöntekijän kautta. Yksi ei osannut kysyttäessä kertoa, mitä kautta oli Voimalinjan asiakkaaksi tullut. Kaksi nuorista sanoi tavanneensa ensin Voimalinjan ohjaajaa yksilötapaamisilla ja ohjautuneensa sitä kautta ryhmään. Kolme oli tullut Voimalinjan asiakkaaksi alun perin ryhmätoiminnan vuoksi, pääasiassa sosiaalityöntekijän suosituksesta.

”Mä juttelin mun sosiaalityöntekijän kaa ja hän sit vaan sano et tämmönen tilaisuus ois ja kannattaa mennä sinne ja sit mä olin et okei ja tapasin Voimalinjan ohjaajan ja sit me puhuttiin et mä tulisin tänne. Mä olin vähä yllättynyt koska mä luulin et tämmösiin on vaikee päästä...”

Yksi nuorista kertoi kokeneensa, että ryhmään oli pakko tulla, koska Työ- ja elinkeinotoimisto painostaa tekemään jotain kotiin jäämisen sijaan. Muut eivät maininneet kokeneensa pakkoa ryhmään osallistumiseen, mutta myös toinen nuori mainitsi ryhmään osallistumiseensa vaikuttaneen työmarkkinatuen saaminen toimeentulotuen sijaan.

”No mä tulin koska lopetti koulun, niin sitte tota tänne oli pakko tulla. ... Voimalinjan kautta selvis et tämmöin on ja muutenki. Työkkäri painostaa tekee jotain ettei voi vaan lusmuilla...”

8.3 Odotukset ryhmän alkaessa

Keskusteltaessa odotuksista ryhmätoimintaa kohtaan neljä viidestä nuoresta mainitsi tärkeimmäksi tavoitteekseen unirytmien saamisen kohdalleen. Lisäksi kolme mainitsi tärkeäksi sen, että saa jotain tekemistä ja sisältöä päiviinsä. Yksi nuorista koki ainoastaan tekemisen ja unirytmien korjaamisen tärkeäksi ja piti positiivisena työmarkkinatuen saamista, muttei odottanut ryhmältä muuta. Hän koki käyneensä jo ryhmätoiminnan suunniteltujen sisältöjen kaltaisia asioita läpi mm. Työ- ja elinkeinotoimiston järjestämällä kursseilla.

”No mä nyt tulin tänne sen takii oikeesti, et mä haluisin vaan sisältöä elämään. Kun mun päivärytmi oli niinku se et mä herään kahelttoist ja oon vaan kotona ja sellast tyhjän toimittamista se. Et jotain sisältöä elämään ja sitä unirytmia kohilleen. Ja sit nyt mä aattelin tässä ku käyn tätä ajatella miten sitte tästä jatkaisin.”

”Onhan se parempi olla täällä ku vaan himassa nukkua. Mut en mä nyt usko että tästä työn saamisessa on silleen hyötyä.”

”Mä oon itse asiassa aika innoissani, ihan vaan senkin takia et saa jotain tekemistä päiviin. Et ku ollu kuitenkin tässä työttömänä, niin hyvä et on tämmönen ryhmä eikä heti niin hektistä. Ja et vaikka tää on kuitenkin suhteellisen lyhyt aika, niin jos ehtis päästä taas niinku kyytiin.”

Odotuksiksi mainittiin myös se, että ryhmän avulla pääsisi työelämään kiinni, saisi lisää tietoa koulutusmahdollisuuksista, tukea ammatinvalintaan ja kuulla toisten samassa tilanteessa olevien kokemuksia. Myös kaksi nuorista mainitsi, että kaipaa jonkin kevyemmän aloituksen pitkän kotona olemisen jälkeen, koska työelämä tuntuu vielä liian kaukaiselta ajatukselta. Yksi nuorista toivoi jo ryhmän alkaessa, että se voisi kestää pidempään kuin neljä viikkoa.

”Et sais selkoo mille alalle hakis, ku koht on toi yhteishakuki.”

”Ihan kiva silleen tavallaan saada sellast tukee ja vähän nähdä niinku muitaki samassa tilanteessa, et vaik eihän tää nyt mikää vertaistukiryhmä oo...”

Osittain odotusten kuvaaminen oli hankalaa tai niitä ei ollut tai konkreettisia asioita oli vaikeaa kuvata. Kaksi nuorista kuvasivat myös tämän hetkisiä ja aiempia vaikeuksiaan ja toivoivat, että tästä ryhmästä olisi jotakin apua.

”No tässä nyt on ollu niin paljon kaikenlaista ja aika huonosti on menny... et jos nyt tällä pääsis vähän enemmän kiinni johonki ja sais paremmin hoidettuu kaikki hommat.”

”Tuntuu ettei jaksu eikä haluukaan tehdä mitään, haluis vaan olla tekemättä mitään, mut kun ei voi. Tuntuu vaan jotenki pakolta, ku en mä haluis töihinkää vielä. Ku tuntuu et saan vaan potkut ku mä oon myöhäs joka paikast.”

Myös tavoitteet, joita nuoret itselleen asettivat ryhmän alkaessa, keskittyivät unirytmien korjaamiseen ja siihen, että jaksaisi herätä joka aamu. Tämän mainitsi neljä haastatelluista nuorista. Muita tavoitteita ryhmän alussa nuoret eivät osanneet nimetä. Kaiken kaikkiaan nuorten puheesta kuului se, miten he kaipasivat elämäänsä sisältöä ja rytmiä. Nuorten elämä ryhmän alkaessa oli epävakaa pohjalla ja tulevaisuuden suunnitelmat epäselviä. Myös elämänhallinta vaikutti nuorten kohdalla olevan heikolla pohjalla ja tuki alkuun pääsemiseksi ja suunnitelmien selviämiseksi oli tärkeää.

8.4 Tulevaisuuden suunnitelmat ryhmän alkaessa

Tulevaisuuden suunnitelmat olivat jokaisella nuorella vielä epävarmoja. Tulevaisuudesta yleisesti kysyttäessä vastauksen antaminen oli vaikeaa. Kun keskusteltiin ryhmän päättymisen jälkeisestä ajasta, oli asioita jonkin verran helpompi nimetä. Kenelläkään haastatelluista nuorista ei ollut kovin selkeää suunnitelmaa ja suurin osa vasta pohti erilaisia vaihtoehtoja.

”H: Ootko sä ajatellu mitä tekisit tän ryhmän jälkeen? N: En kyl tiä yhtään. Eiks täällä verstailla vois jatkaa? Se ois ettei menis taas unirytm huonoks...”

” En mä kyllä sydämmestäni tiiä mitä haluis, mut on niitä vaihtoehtoja. Et onks ne vaan oikeit... Voishan sitä suorittaa vaik miljoona tutkintoo ku tykkään opiskella... mut aina tulee jotain mutkia matkaan ja asiat menee pieleen. Eikä taloudellisist syist oo niin helppoo opiskellakaan.”

Kaksi nuorista kertoi haluavansa suoraan työelämään ja myös etsivänsä parhaillaan töitä. Molemmat heistä pitivät kuitenkin työllistymistä vaikeana ja työpaikan löytymistä epätodennäköisenä. Kaksi nuorista nimesi pääasialliseksi tavoitteekseen opintojen aloittamisen, vaikka alasta ei vielä ollut varmuutta. Yksi nuorista listasi useampia erilaisia haaveita, muttei vielä osannut sanoa mitä niistä lähtisi tavoittelemaan.

”Mä haluisin lähtee opiskelee musiikkia tai sitte jotain äänialaa et jos pääsis vaik oppisopimuksella, siitä me puhuttii sossunki kanssa. Tai jotain sellasta luovaa toimintaa, ku mä tykkään piirtää ja musiikista ja kirjottamisesta, et jotain sellasta mä haluisin. Mut et onhan se vähä semmonen harrastuski. Tai sitte mä voisin tykätä olla lasten tai vaikka nuorten tai yksinäisten vanhusten kaa tekemis. ... Mut nää on ihan sellasii haaveita, et en sitte tiiä mitä sitte lopulta tekee.”

Toisaalta vaikka tulevaisuuden suunnitelmat eivät olleet vielä varmoja, niin jokaisen nuoren puheessa ainakin jossain kaukana tulevaisuudessa oli työpaikan saaminen. Työn merkitys tärkeänä osana aikuistumista korostui myös Aapolan & Ketokiven (2005) tutkimuksissa. Nuoret osasivat myös toisaalta nähdä reittejä, joiden kautta näitä tavoitteita olisi mahdollista saavuttaa, vaikkei työelämä olisi vielä ajankohtaista. Yksi nuorista pohti itsenäistymistä vanhempien luota ja mietti työpaikan olevan mahdollisuus, jonka avulla olisi mahdollisuus aloittaa oma elämä. Kaksi nuorista taas pitivät opiskelua tärkeänä, ellei välttämättömänä reittinä, jotta työelämään olisi mahdollista päästä. Oman alan löytyminen oli kuitenkin tärkeää, vaikka sama nuori myös myöhemmin keskustelussa totesi, että voisi tehdä mitä tahansa työtä väliaikaisesti.

”No toivoisin koko ajan et sais sen duunipaikan ja et pääsis alottelee omaa elämää. Kauheen vaikee muuttaa omilleenkaa ku ei oo sitä duunipaikkaa. Ku on vaikeeta saada asunto.”

H: Sä haluisit siis lähtee opiskelemaan kuitenkin? N: No joo et sais jonku koulutuksen, et sais helpommin töitä. Ois kiva löytää vaan sellanen ala mist tykkää oikeesti, se ois se juttu.”

Kaiken kaikkiaan on nähtävissä, että nuorilla olisi kyllä halua ja unelmia löytää oma ala, työpaikka, asunto ja saada elämä järjestykseen. Ryhmän alkaessa oli kuitenkin vielä hankalaa nimetä selviä suunnitelmia tai keinoja saavuttaa tavoitteitaan ja osa nuorista oli myös sitä mieltä, ettei se ole vielä ajankohtaista. Nuorten puheesta välittyi myös se, että ensin pitäisi saada oma elämä järjestykseen tai että liikkeelle on lähdettävä askel kerrallaan.

8.5 Kokemuksia ryhmästä ryhmän päättyessä

Kun toisen haastattelun alussa keskusteltiin siitä, mitkä olivat päällimmäiset tunnelmat ryhmän päättyessä, nuorista kolme suhtautui ryhmään positiivisesti. Yksi ei kokenut ryhmää hyväksi, mutta oli kuitenkin osallistunut ryhmään, jotta olisi päivisin tekemistä ja saisi työmarkkinatukea. Voimalinjan osuudesta ryhmätoiminnassa palaute oli vaihtelevaa. Osa asioista oli tuntunut turhilta tai eivät olleet ajankohtaisia. Toiset asiat taas oli koettu hyödyllisiksi.

Yleisesti ryhmään osallistuminen koettiin positiiviseksi. Nuoret kertoivat muun muassa, että ryhmästä oli saanut ”uutta potkua” ja motivaatiota. Lisäksi muiden kokemusten kuuleminen ja mahdollisuus miettiä omaa elämää tuntui positiiviselta. Unirytmien korjaantuminen, aamulla herääminen ja kotoa pois lähteminen koettiin myös hyvinä asioina. Toisaalta yksi nuorista antoi palautetta, että ryhmä tuntui huonosti valmistellulta ja myös toisen nuoren mielestä sisällöt eivät pääasiassa olleet hyödyllisiä. Molemmat nuoret kuitenkin pohtivat, että näistä sisällöistä voisi olla eri tilanteessa oleville nuorille hyötyä.

Nuoret asujat stadissa (Nasta) ry:n asumisinfo oli koettu hyväksi, samoin kuin ulkopuolisen järjestäjän talous- ja velkaneuvonta. Sen sijaan työhakuun liittyvä kokonaisuus oli koettu turhaksi. Yleisesti ryhmässä oleminen oli koettu pääasiassa hyväksi asiaksi, mutta myös kehitysehdotuksia tuli. Esimerkiksi ryhmän koko olisi yhden mielipiteen mukaan voinut olla suurempi ja kaksi nuorista olisi toivonut enemmän aikaa pajalla olemiseen.

Nuorten kokemukset verstaalle osallistumisesta korostuivat haastattelussa. Korupajalle ja kierrätyspajalle osallistuneet antoivat hyvää palautetta, mutta yksi pajoista sai kritiikkiä liian vähästä ohjauksesta. Verstaiden saama hyvä palaute pohjautui hyvään tunnelmaan ja siihen, että nuoret olivat tyytyväisiä päästessään ylipäättään tekemään jotain.

Alla käsittelen yksitellen aineiston sisältöjen pohjalta nuorten kokemuksia. Kategoriat on luotu sen mukaan, mitä asioita nuoret toivat puheessaan esille. Haastatteluita tehdessä nostin myös eri teemoja esille, mutta koska nuorilla ei ollut kaikkeen selkeitä mielipiteitä tai lainkaan kommentoitavaa, olen jättänyt ne huomioimatta. Esimerkiksi ruoanlaittoa ryhmän kanssa ja retkiä kommentoitiin niukasti, pääasiassa ne oli koettu ”ihan kivaksi tekemiseksi”.

8.5.1 Sisältöä ja rytmiä elämään

Ensimmäisellä haastattelukerralla nuoret puhuivat unirytmien puutteesta ja kaipaivat sisältöä elämäänsä. Päivät täyttyivät olemisesta ja nuoren sanoin ”tyhjän toimittamisesta”; ei ollut aamulla tarkoitusta nousta sängystä. Myös tavoitteekseen nuoret asettivat unirytmien korjaan-

tumisen. Toisella haastattelukierroksella ryhmän päättyessä nuoret nostivat yhä esille tätä kokonaisuutta, joka sisälsi monia elämänhallinnan kysymyksiä; omien asioiden hoitamista, rytmien saamista elämään ja yksinkertaisuudessaan sitä, että nuori pääsi tekemään ”jotain”.

”No kyl mä tykkään, tää on niin paljon parempi ku maata himassa”

”Onhan siitä hyötyy et mä nousen ylös sängystä, lähen ulos ja teen jotain”

”Unirytmien saanu kohillee ja aina ajoissa tullu paikalle. Tuntuu hyvältä herätä ajoissa ja kaikkee.”

Kun ottaa huomioon nuorten lähtötilanteen, on merkittävää että neljästä lopussa haastattelussa nuoresta kolme koki saaneensa positiivisella tavalla sisältöä elämäänsä. Onnistunut ryhmäkokemus ja merkitykselliseksi noussut päivärytmi jo itsessään voivat olla nuorelle voimaa ja onnistumisen kokemuksen antavia asioita, jotka lisäävät myös itseluottamusta hakeutua kouluun, työelämään tai hoitaa omia asioitaan. Kuten yhden nuoren puheesta kuuluu, ryhmä lisäsi rohkeutta sitoutua asioihin:

”Nyt on lähteny rullaa tän Voimalinjan myötä, et nyt mä oon valmis menee ihan mihin vaa, et en mä ennen tätä olis uskaltanu sitoutuu mihinkään työharjoitteluun jossain muualla, et nyt vaikka vois ku on saanu vähä sellasta potkua”

Myös pajoilla työskentely sai nuorilta tärkeän merkityksen siinä suhteessa, että pääsi konkreettisesti tekemään jotain. Kaksi nuorista toivoi, että pajalla olisi voinut viettää suuremman osan ryhmätoiminnan ajasta. Mielekkään tekemisen tärkeys korostui toisaalta myös nuorten antamassa negatiivisessa palautteessa, jossa kritisoihin yhden pajan vähäistä ohjausta ja tekemistä, jolloin pajalla oloaika oli täyttynyt ajan kuluttamisesta. Pajoilla oikeiden töiden tekeminen nousi vastapainoksi kotona lorvimiselle. Näin kommentoi pajalla oloa nuori, joka oli ensimmäisissä haastatteluissa korostanut sitä, miten halusi päästä kotoa pois ja saada sisältöä elämäänsä:

”Vois olla isomman osan tuolla pajalla, oli nastaa päästä tekee duunii... siel oli tosi hyvä meininki ja oli kiva päästä tekemään.”

Myös toinen nuori kommentoi pajalla työskentelyä positiivisesti:

”No se korupaja oli just hyvä, mä silleen tykkään tehdä enemmän ku vaikka lukee. Et kiva sinne oli aina mennä, jos siis vaan jakso aamulla herätä. ... Mä tykkään ku saa vaan tehdä jotain.”

Molemmat nuoret, jotka korostivat tekemistä hyvänä asiana, olivat aiemmin keskeyttäneet koulun. Toinen nuorista myös mainitsi lukemista mieluummin tekevänsä asioita. Molemmat nuoret kertoivat jossain vaiheessa haastatteluita haaveilevansa tai toivovansa, että voisi työs-

kennellä luovalla alalla. Vaikkei kahden nuoren kohdalta voida vetää suurempia johtopäätöksiä, ovat nämä kommentit mielestäni hyvin linjassa sen kanssa, että erilaisia oppimismahdollisuuksia perinteisten rinnalle olisi tarpeen olla vaihtoehtoina.

8.5.2 Ryhmään kuuluminen

Neljästä haastatellusta nuoresta yksi mainitsi tärkeänä ryhmään kuulumisen. Tämän nuoren mielestä oli motivoivaa ja kannustavaa kuulla toisten nuorten kokemuksia. Kaksi muuta haastatelluista kertoi, että ryhmässä oli mukavia ihmisiä, mikä oli heidän mielestään positiivista ryhmätoiminnan onnistumisen kannalta.

Tärkeäksi asiaksi ryhmässä olemisessa siis yhdelle nuorelle muodostui se, että tapasi muita nuoria, jotka olivat samassa elämäntilanteessa. Toisaalta se toimi myös kannusteena nuorelle siinä mielessä, että ryhmän päättyessä hän koki omaavansa ihan hyvät mahdollisuudet elämässä.

”Hyvähän tässä oli silleen et oli aika avoin tää ryhmä ja porukka puhu aika avoimesti kaikesta, näki et ei elämä oo kaikilla helppoo niinku ei mullakaan. Niin kannustihan se silleen ... kyllähän se tavallaan nostatti myös motivaatioo ku näki, et mulla on ihan hyvät saumat tässä.”

”Tosi nastoja tyyppejä, et silleen tosi hyvä ryhmä.”

Toisaalta yhden nuoren kokemus oli, että ryhmä olisi saanut olla isompi, jotta keskustelua olisi voinut syntyä enemmän. Koska ryhmässä oli jonkin verran myös poissaoloja, saattoi jonakin päivänä paikalla olla vain kaksi tai kolme nuorta, jolloin nuori koki, ettei keskustelua syntynyt riittävästi.

8.5.3 Koulutukseen tutustuminen ja työnhaku

Yhtenä teemana ryhmätoiminnassa oli työnhaku ja koulutus, johon sisältyi muun muassa cv:n tekemistä, ammatinvalinnan testejä sekä erilaisiin koulutuksiin tutustumista. Tämä kokonaisuus sai kaiken kaikkiaan nuorilta pääasiassa negatiivista palautetta. Asiat tuntuivat jo valmiiksi tutuilta tai itsestään selviltä. Yksi nuori kertoi, etteivät työnhakuun liittyvät asiat tunteet ajankohtaisilta. Sen sijaan yhden nuoren mielestä taas koulutukseen olisi voinut paneutua vielä entistä enemmän, koska hänelle oli yhteishaun lähestyessä tärkeää löytää itselle sopiva ala.

Merkittävää oli myös se, että yksi nuori oli aiemmin osallistunut Työ- ja elinkeinotoimiston työllistymiseen tähtäävälle kurssille, jossa oli käyty samoja aiheita läpi ja vielä laajemmin kuin Voimalinjan ryhmässä. Näin ollen uutta tietoa tai uusia taitoja työnhaun saralla ei ryhmällä ollut tarjota. Myös jo jonkin verran työelämässä mukana ollut nuori koki, että työnhaakuun liittyvät asiat olivat jo tuttuja. Nuoret kommentoivat tätä kokonaisuutta keskenään hyvin samalla tavalla.

”Joku työnhaku justiinsa ja cv:n tekeminen ei oo uusi asia, et on sitä tehty. Et se on aika takaraivossa.”

”Noist jutuist voi olla muille hyöty, mut mä olin jo niit asioit toisella kurssilla”

”No on noit cv:itä tullut tehty, aika tuttuu”

8.5.4 Palveluihin tutustuminen

Ryhmän toimintaan sisältyi tutustumista muun muassa Kelan ja Työ- ja elinkeinotoimiston palveluihin ja etuuksiin. Lisäksi ryhmäläiset osallistuivat talous- ja velkaneuvonnan tilaisuuteen sekä Nuoret asujat stadissa (Nasta ry) asumisinfoon. Tutustumiskäynti erityisammattipilaitos Sovinto ry:n toimintaan sisältyi myös ryhmätoimintaan.

Näihin palveluihin tutustuminen jakoi nuorten mielipiteitä pitkälti heidän oman elämäntilanteensa ja ajankohtaisten asioiden mukaan. Esimerkiksi veloissa oleva nuori oli sitä mieltä, että talous- ja velkaneuvonta oli hyvä asia. Nasta ry:n kaksi päiväinen asumisinfo oli kahden nuoren mielestä hyvä asia ja nuoret kokivat saaneensa hyödyllistä tietoa asumiseen liittyvistä asioista. Molemmilla nuorilla oli ryhmän aikana tai oli aiemmin ollut ongelmia asumiseen liittyen.

Nuorista kaksi toi molempien haastatteluiden aikana vahvasti esille sitä, miten vaikealta toisinaan tuntuu ymmärtää eri etuuksien hakemiseen liittyviä papereita ja koko palveluverkostoa. He molemmat kokivat hyväksi asiaksi etuuksien käsittelemisen, mutta yhä toivoivat lisää tietoa ja selkeyttä näihin asioihin. Kertooko se enemmän nuorten kyvystä huolehtia omista asioistaan ja ottaa selvää vai onko esimerkiksi etuusjärjestelmät nähtävissä niin byrokraattisina, että nuoret todella kaipaisivat tulkkia omien asioiden hoitamiseen?

”Siit (etuuksien käsittelystä) oli kyl paljo hyöty. Vaik en kyllä vieläkkä paljoo taju.”

”Ne tuki asiat oli kyl tärkeitä juttuja ku ne on kuitenkin aika sekavia. Niistä ois voinu puhuu enemmänkii.”

8.6 Nuorten tulevaisuuden suunnitelmat ryhmän päättyessä

Nuorten tulevaisuuden suunnitelmat eivät pitkällä tähtäimellä ryhmän aikana muuttuneet, mutta uusia ideoita ja reittejä eteenpäin syntyi ryhmän aikana. Lopussa haastatelluista neljästä nuoresta kolmella oli ryhmän jälkeen jokin suunnitelma ja yksi jatkoi edelleen oikean vaihtoehdon etsimistä Voimalinja - ohjaajan kanssa.

Kaksi nuorista sai mahdollisuuden jatkaa mieleisiksi kokemillaan Uusixin verstailla työharjoittelussa. Toinen näistä nuorista sai myös mahdollisuuden osallistua toiseen, sisällöltään hie- man erilaiseen Voimalinjan ryhmään, joka alkoi pari viikkoa ensimmäisen ryhmän päättymisen jälkeen. Yksi nuorista sai työharjoittelupaikan, joka järjestyi yhteistyössä Voimalinjan yhteis- työtahon kanssa. Yksi nuorista pohti vielä vaihtoehtoja palkkatukityön, pääsykokeisiin valmis- tautumisen ja avoimille työmarkkinoille työllistymisen välillä.

”Mä haluisin viel vähä lisääaikaa miettii näit juttuja, niin siks aattelin et ois hyvä jatkaa tossa pajalla.”

Yksi nuorista kertoi myös alkaneensa harkita kesken jääneen koulun uudelleen aloittamista. Korupajalla harjoittelemassa ollut nuori kuvasi ajatustensa muuttuneen oman alan suhteen. Hän oli ymmärtänyt, etteivät aiemmin suunnittelemansa alat välttämättä olisikaan sopivia, vaan haluaisi tehdä luovempaa työtä.

”No just tuolla korupajalla niin tajusin ettei se kauppiis, mitä aiemmin mietin, niin olis ainakaan yhtään mun juttu.”

Toisaalta kahden nuoren kohdalla kokemus oli se, että vaikkei ryhmä varsinaisesti vielä sel- keyttänyt tulevaisuuden suunnitelmia, oli joka tapauksessa hyvä, että oli saanut mahdollisuu- den miettiä omaa elämäänsä ja saanut jonkin alun pitkän kotona olemisen jälkeen.

”On hyvä ku on saanu vähä miettii omaa elämää”

”Tää on just hyvä alku, jos ei tiiä mitä haluu tehdä tai minne mennä. Et kyl tän- ne kannattaa tulla.”

Vaikka askeleet ryhmästä eteenpäin eivät vaikuta suurilta, niin on merkittävää että jo jonkin aikaan työttömänä ja vailla suunnitelmia olleet nuoret kiinnittyivät toimintaan. Kaksi heistä halusi jäädä hyväksi kokemilleen pajoille ja yksi jopa jatkamaan toisessa ryhmässä sen sijaan, että olisi palannut toimeentulotukien piiriin ja kotiin. Tämäkin kertonee siitä, että näilläkin nuorilla on halua tehdä asioita kotona olemisen sijaan, kunhan oikeanlaiset ja omia kykyjä sekä elämäntilannetta vastaavat puitteet löytyvät.

9 Johtopäätökset

Ryhmätoiminta oli siis pääasiassa nuorten mielestä hyvä asia heidän elämässään. Tyytyväisyys ryhmään ja nuorten kertomat hyvät kokemukset kertovat, että Voimalinjan ryhmä oli nuorille tässä elämäntilanteessa hyvä kokemus. Myös yksi ryhmän sisältöön tyytymätön nuori näki ryhmällä hyviä vaikutuksia elämään muun muassa päivärytmin säilyttämiseksi. Vastaavanlaisia tuloksia ei Voimalinja -hanke todennäköisesti olisi pelkällä yksilötyöskentelyllä pystynyt tuottamaan, vaan kokonaisvaltaisempi tuki oli nuorten kohdalla tarpeen. Voimalinjan ryhmä toimi ainakin osalle nuorista sysäyksenä, jonka pohjalta lähdettiin esimerkiksi työharjoitteluihin.

Keskeiseksi aineiston pohjalta nousee elämänhallinta, sillä ryhmässä käsitellyt asiat pyörivät vahvasti nuorten elämänhallinnan ympärillä. Sisällön puuttuminen elämästä, päivärytmin puuttuminen, asumisen vaikeudet ja hukassa olevat tulevaisuuden suunnitelmat ovat kaikki seikkoja, joilla voi olla vaikutusta nuoren kokemukseen oman elämän hallinnasta. Ryhmä taas vastasi joiltakin osin näihin haasteisiin. Kuten nuorten kertomasta kuuluu, oli heille tärkeää saada sisältöä elämäänsä ja nousta aamulla sängystä ylös ja lähteä johonkin. Onnistuminen tässä voi parhaillaan myös lisätä nuoren itsetuntoa ja uskoa omiin kykyihin, jonka pohjalta myös tunne oman elämän hallinnasta voi vahvistua. Kuten aiemmin jo todettiin, on elämänhallinnalla kokonaisvaltaisia vaikutuksia hyvinvoinnin kannalta ja elämänhallinnan vahvistuminen lisää myös mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnan toimintoihin, kuten työelämään (Martikainen 2009: 16-17).

Toisaalta asiaa voi tarkastella myös siitä näkökulmasta, että ryhmään osallistuvilla nuorilla ei ollut vielä valmiuksia hakeutua työelämään tai he kokivat työn saamisen haastavaksi. Näin ollen nuorten kohdalla ei ollut järkevääkään lähteä tavoittelemaan työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Tämä kuului toisaalta myös nuorten negatiivisesta suhtautumisesta konkreettisiin työhaun taitojen opetteluun, minkä taustalla saattoi vaikuttaa se, ettei työnhaku ollut ajankohtaista nuoren sen hetkisessä elämäntilanteessa. Myös tästä näkökulmasta elämänhallinnan taitojen opettelu, nuoren toimintakyvyn vahvistaminen ja tulevaisuuden suunnitelmien luomien nousee ryhmätoiminnassa keskeiseen osaan ja tukee ryhmätoiminnan tavoitteita.

Lisäksi on huomion arvoista, että edellä mainituilla elämänhallinnan kysymyksillä, kuten myös nuoren omalla tunteella elämänsä hallinnasta on selkeä rooli nuoren matkalla aikuisuuteen, kuten myös Aapola & Ketokivi (2005:17-21) ovat todenneet. Esimerkiksi koulutus ja työelämään siirtyminen ovat yhä asioita, jotka mielletään vahvasti osaksi aikuistumista (Aapola & Ketokivi 2005:17-21), mutta ryhmään osallistuvat jo iältään aikuisuutta lähestyvät nuoret ovat vielä melko kaukana näistä aikuisuuden saavuttamisen ulkoisista merkeistä. Näin ollen tuke-

malla nuorten elämänhallintaa ja valmiuksia toimia yhteiskunnassa, on samalla mahdollista tukea nuoren aikuistumista ja vastuun ottamista omasta elämästään.

Kokonaisuudessaan tämän opinnäytetyön pohjalta on mahdotonta arvioida ryhmän hyödyllisyyttä pitkällä tähtäimellä nuorten kouluttautumisen ja työllistymisen näkökulmasta, vaikkakin esimerkiksi elämänhallinnan lisääntyminen unirytmien korjaantumisen muodossa on nähtävissä. Merkittävää lienee kuitenkin jo se, että kuudesta nuoresta viisi sitoutui ryhmään ja kävi sen loppuun asti. Yhtä lukuun ottamatta kaikilla nuorilla oli myös ryhmän päätyttyä jokin lyhyen tähtäimen jatkosuunnitelma, eli haastatelluista nuorista vain yksi jäi tyhjän päälle ryhmän päätyttyä. Hänenkin kanssaan Voimalinjan työskentely jatkui ja jatkosuunnitelmia oli vireillä.

Vaikka saatuja tuloksia ei suoraan voida yleistää koskettamaan kaikkia Voimalinjan ryhmiä tai samanlaista ryhmätoimintaa, saadaan kuitenkin suuntaa siitä, että ryhmätoiminnalle löytyy merkityksensä nuorten elämässä. Kuten myös Lähteenmaa (2001) pohti Elämysten kautta ammattiin -ryhmätoimintaa arvioidessa, että jo pelkkä nuorten myönteinen kokemus ryhmästä on sinällään merkittävä tulos. Tosin tulosten pohjalta Voimalinjan ryhmän sisältöjä voi olla tarpeen miettiä tarkemmin nuorten elämäntilanteiden pohjalta. Myös nuoria ryhmätoimintaan ohjatesa ja valitessa olisi hyvä kiinnittää huomiota siihen, että ryhmällä on mahdollisuus vastata nuoren tarpeisiin.

Ryhmän kohdenuoria leimaa myös tietynlainen moniongelmaisuus, kuten koko Voimalinjan asiakasryhmää. Harvan nuoren ainoa ongelma on työttömyys tai koulutuksen puute. Sen sijaan työllistymiselle voi löytyä monenlaisia muita esteitä, joita on poistettava ennen varsinaista työn haun tai työn teon aloittamista. Näitä esteitä voivat olla mielenterveyteen tai päihteidenkäyttöön liittyvät ongelmat, oppimisvaikeudet, asunnottomuus, sosiaalisten taitojen puuttuminen tai osaamattomuus omien asioiden hoitamisessa.

Tämä antaakin viitteitä siitä, että koko nuorisotyöttömyyden ongelmaan puuttuttaessa tulisi lähteä liikkeelle nuoren lähtökohdista. Syrjäytymisvaarassa olevien tai jo syrjäytyneiden nuorten kohdalla todennäköisesti tarvittaisiin kokonaisvaltaisempaa tukea, jotta nuori kiinnittyisi kouluun tai työelämään. Jotta työelämään kiinnittyminen on mahdollista, tulisi nuoren elämänhallinta olla muillakin elämän osa-alueilla sillä mallilla, että työ- tai koulupaikan säilyttäminen olisi mahdollista. Tähän voisikin vastaus olla esimerkiksi erilaisessa ryhmätoiminnassa ja nuorten kanssa tehtävässä lähityössä. Huomion kiinnittäminen olisi toki tärkeää myös varhaisessa vaiheessa, jo nuoren jäädessä esimerkiksi peruskoulun jälkeen ilman jatkosuunnitelmaa tai keskeyttäessään opinnot. Tähän ongelmaan onkin pyritty erilaisin keinoin puuttumaan, esimerkiksi jo aiemmin mainittu nuorten yhteiskuntatakuusta vastaava työryhmä on katsonut myös oppilashuollon kehittämisen yhdeksi tehtäväkseen (TEM raportteja 2012).

Tärkeää olisi tässä tarjolla olevien palveluiden viidakossa, tai sen ulkopuolella, että nuorella olisi mahdollisuus tulla kuulluksi omassa asiassaan. Esimerkiksi yhteishakuvetoite velvoittaa ammatillista koulutusta vailla olevan nuoren hakemaan kouluun, vaikka nuori ei tietäisi mille alalle haluaa suunnata. Tämä taas voi aiheuttaa koulutusten keskeytymistä, mikäli veloitteen seurauksena lähdetään opiskelemaan alaa, joka ei tunnukaan omalta. Se voi myös kuluttaa nuoren resursseja ja tuottaa epäonnistumisen kokemuksia. Sen sijaan nuoren ja hänen tulevaisuuden suunnitelmien tukeminen nuoren omien lähtökohtien pohjalta voisi tuottaa merkittävämpiä tuloksia.

Hyvin monenlaisia työmuotoja ja myös erilaista ryhmämuotoista toimintaa jo järjestetäänkin, esimerkiksi työpajatoiminnan ja aiemmin mainittujen hankkeiden muodossa, mutta ongelma lienee palvelujen ruuhkautumisessa ja niiden vaikeassa saavutettavuudessa. Kynnyksen ryhmään pääsemisessä tulisi olla mahdollisimman pieni ja erilaisten palveluiden helposti nuorten hyödynnettävissä, ilman kankeaa byrokratiaa. Myös kynnys koulutukseen pääsemiseen tulisi madaltua, jottei ammattiin haluava, mutta heikoin arvosanoin peruskoulunsa päättänyt nuori jäisi automaattisesti toisen asteen koulutuksen ulkopuolelle, kuten esimerkiksi yhdelle Voimalinjan ryhmän nuorista oli tapahtunut. Myös tähän seikkaan pyritään yhteiskuntatutkimuksen avulla vaikuttamaan (TEM raportteja 2012), mutta todellisuudessa lienee tarpeen tarkastella koko yhteishakujärjestelmän toimivuutta, jotta muutoksia voitaisiin saada aikaan.

Ongelmallista nuorten palveluiden järjestämisessä ja niiden saavutettavuudessa lienee myös niiden hajanaisuus. Tälläkin hetkellä Helsingin alueella toimii useita erilaisia palvelumuotoja ja kuten aiemmin on todettu, on viime vuosien aikana perustettu monenlaisia hankkeita, joita järjestävät kaupungin ohella esimerkiksi useat eri järjestöt. Palvelut ovat kuitenkin hajallaan ja niiden kokoaminen yhteen on vaikeaa. Näin ollen nuori ja hänelle sopiva palvelu tai tuki eivät välttämättä kohtaa. Lisäksi hankemuotoisena tapahtuvan työskentelyn kääntöpuoli on sen väliaikaisuudessa, jolloin hyväksikin nähdyt toimintamuodot voivat rahoituksen puutteessa kadota, sen sijaan että niistä tulisi pysyviä toimintamuotoja esimerkiksi sosiaalitoimen rakentamiseen.

Aiheellista lienee myös pohtia sitä, onko kaikilla nuorilla missään vaiheessa elämäänsä edes kykyjä ja mahdollisuuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille. Kuten tekstissäni aiemmin todettiin, ovat työmarkkinat muuttuneet melko vaativiksi ja joka tapauksessa työelämässä selvitäkseen tulisi elämän peruspilarit olla kunnossa. Mikä on niiden nuorten (ja myöhemmin aikuisten) rooli yhteiskunnassamme, jotka eivät näitä työelämän vaatimuksia täytä? Löytyykö yhteiskunnasta työtä myös heikommissa asemassa oleville?

10 Opinnäytetyön arviointia

Aloittaessani opinnäytetyön tekemistä, asetin työlle kolme tavoitetta. Pää tavoite oli selvittää Voimalinjan ryhmätoimintaan osallistuneiden kokemuksia ryhmistä. Toinen tavoite oli tuottaa Voimalinja -hankkeelle hyödynnettävää tietoa ja kolmanneksi tavoitteeksi asetin oman osaamisen ja tiedon lisäämisen. Jokaisella osa-alueella olen onnistunut jollakin tapaa ja tutkimus vastaa sille asetettuun kysymykseen. Joitakin asioita olisi kuitenkin voinut tehdä toisin ja on joitakin asioita, joita on syytä huomioida.

Pää tavoitteeseen löysin vastauksia ja valitsemallani tutkimusmenetelmällä oli mahdollista tuoda nuorten ääni kuuluviin. Sain näkökulman säilytettyä myös analyysissa ja työstä tuleekin hyvin ilmi juuri nuorten mielipiteet ja omat kokemukset ryhmätoiminnasta. Jälkeenpäin ajatellen kerätty haastattelumateriaali jäi kuitenkin suppeaksi ja jos lähtisin toteuttamaan haastatteluita uudelleen, keräisin huomattavasti laajemman ja monipuolisemman aineiston. Olen kuitenkin tyytyväinen valitsemaani aineiston keruun menetelmään, sillä näin säilytin mielestäni parhaiten näkökulman nuorten omista kokemuksista.

Toiseksi tavoitteeksi asetin opinnäytetyön hyödynnettävyyden Voimalinja hankkeelle. Tulen esittelemään opinnäytetyön keskeisimmät sisällöt Voimalinjan työyhteisölle heidän viikkopalaverinsa yhteydessä ja lisäksi toimittamaan jokaiselle työntekijälle työn sähköisesti luettavaksi. Uskon, että vaikkei opinnäytetyö anna konkreettisia kehitysehdotuksia ryhmätoiminnalle, antaa se toiminnan ohjaajille kattavamman mielikuvan siitä, mitä nuoret toiminnasta ajattelevat.

Lisäksi Voimalinja -hankkeen kaksi ohjaajaa olivat aktiivisesti mukana arvioimassa työn hyödyllisyyttä. He antoivat myös työstä palautetta ja ilmaisivat tyytyväisyytensä opinnäytetyön onnistumiseen. Hankkeessa on aiemmin tehty arviointia koko hankkeen ajan, mutta haasteeksi on osoittautunut palautteen kerääminen nuorilta ja nuorten kuuleminen. Opinnäytetyön kautta on ollut mahdollisuus uudella tavalla kuulla ja raportoida nuorten kokemuksia toiminnasta ja tätä tietoa hyödynnetään myös tulevaa ryhmätoimintaa suunnitellessa. Työn tulosten avulla on mahdollista näyttää toteen tämänkaltaisen ryhmätoiminnan tarpeellisuutta myös esimerkiksi organisaation ylemmille tahoille.

Omaa osaamista työn tekeminen on lisännyt merkittävästi ja itseäni kiinnostanut nuorten työttömyys on jäsentynyt mielessäni kokonaisuudeksi, jonka ymmärtäminen tukee omaa ammatillista toimintaani. Lisäksi opin paljon tutkimuksen tekemisestä ja lähtisin toteuttamaan seuraavalla kerralla joitakin asioita aivan eri tavalla. Haastattelu tutkimusmenetelmänä oli uusi kokemus ja sen mahdollisuudet avautuivat aineiston keruun ja analyysin aikana itselleni

aivan uudella tavalla. Kaiken kaikkiaan koko opinnäytetyö prosessi on toiminut omaa ammatillisuutta vahvistavana prosessina.

Lähteet

Aapola, S. & Ketokivi K. 2005. Polkuja poikeampia - Aikuisuutta etsimässä. Nuorisotutkimusverkosto. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.

Allianssi. 2010. Työ nuorille 2010 -hankkeen loppuraportti. Viitattu 13.4.2012.
<http://www.alli.fi/binary/file/-/id/615/fid/1126/>

Autio, M. & Eräranta, K. 2008. Polarisaatio käsitteenä ja empiirisesti koeteltuna tutkimusteesinä. Teoksessa Autio, M., Eräranta, K. & Myllyniemi, S. (toim.) Polarisoituva nuoruus. Helsinki: Hakapaino Oy.

Ek, E., Saari, E., Viinamäki, L., Sovio U. & Järvelin, M. 2004. Nuorten aikuisten työelämästä syrjäytyminen ja sosiaaliturvan käyttö. Helsinki: Edita Prima Oy.

Helsingin diakonissalaitos. Vamos - Suunnista tulevaisuuteen. Viitattu 13.4.2012.
<http://www.hdl.fi/fi/palvelut/kehittamishankkeet/31-suunnista-tulevaisuuteen-vamos>

Helsingin kaupungin hallitus. 2009. Helsingin kaupungin työllisyyden hoidon kehittäminen. Viitattu 9.12.2012.
http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/e162a1004a17790dbd75fd3d8d1d4668/tyollisyydenhoidon_esite.pdf?MOD=AJPERES

Helsingin kaupunki. Uusix verstaat. Viitattu 10.4.2012. www.uusix.fi

Häggman, E. 2007. Polarisaatiomuistio - 95 000 nuorta koulutuksen ja työelämän ulkopuolella 2004. Pori: Länsi-Suomen lääninhallitus.

Järvinen, T. 2001. Koulutusjärjestelmän yksilöllistyminen ja valinnan vapaus. T. Kuure (toim.) Aikuistumisen pullonkaulat. Pieksämäki: Kirjapaino Raamattutalo Oy.

Kajaanin ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyöpakki. Viitattu 9.4.2012.
<http://193.167.122.14/Opari/ontSoTeLi1.aspx>

Kivelä, V. & Lempinen J. 2009. Arki hallintaan - Nuorten ryhmätoiminnan ohjaaminen. Turenki: Kirjapaino Jaarli Oy.

Kuokkanen, T., Melin H., Naumanen, P. & Painilainen, T. 2011. ”Elämän suuntaviivat vähän hukassa”, Tutkimus nuorten huono-osaisuudesta. Sosiologian tutkimuksia. Turku: Uniprint.

Kuorelahti, M. & Viitanen, R. 1999. Holtittomasta hortoilusta hallittuun harhailuun - Nuorten syrjäytymisen riskit ja selviytymiskeinot. Helsinki: Nykypaino Oy.

Kuure, T. 2011. Aikuistumisen pullonkaulat. Nuorten elinolut vuosikirja. Pieksämäki: Kirjapaino Raamattutalo Oy.

Lähteenmaa, J. 2001. ”Elämyksiä, harrastuksia ja virastoja”, Arviointitutkimus Elämysten kautta ammattiin -projektista. Nuorisotutkimusverkosto. Viitattu 13.4.2012.
http://www.nuorisotutkimusseura.fi/sites/default/files/verkojulkaisut/L%C3%A4hteenmaa_El%C3%A4myksi%C3%A4,%20harrastuksia%20ja%20virastoja.PDF

Martiainen, L. 2009. Kaaosta vai hallintaa - Nuoren aikuisen elämän haasteet. Kuopio: Unipress.

Myrskylä, P. 2012. Hukassa - keitä ovat syrjäytyneet nuoret? Viitattu 12.2.2012.
<http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjaytyminen.pdf>

Nuorisotutkimus 2010. Osallisuus ja sosiaalinen vahvistaminen. Nuorisotutkimuslehti 3/2010. Helsinki: Yliopistopaino.

Nätti, J. 1999. Nuoret ja työmarkkinoiden muutos. Teoksessa Kuorelahti, M. & Viitanen, R (toim.) Holtittomasta hortoilusta hallittuun harhailuun - Nuorten syrjäytymisen riskit ja selviytymiskeinot. Helsinki: Nykypaino Oy.

Ollila, A. 2008. Kerrottu tulevaisuus, alueet ja nuoret, menestys ja marginaalit. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Opetushallitus. Opintoluotsi.fi. Viitattu 9.4.2012. www.opintoluotsi.fi

Raunio, K. 2009. Olennainen sosiaalityössä. Helsinki: Hakapaino.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovarasto. Viitattu 23.3.2012. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus>

Salasuo, M. 2006. Atomisoitunut sukupolvi. Pääkaupunkiseudun nuorisokulttuurinen maisena ja nuorisotyön haasteita 2000-luvun alussa. Helsingin kaupungin tietokeskus. Helsinki: Yliopistopaino.

Sinivuori, K. 2011. Talouskiisi pahensi työttömyyttä myös Suomessa. Tilastokeskus. Viitattu 23.1.2012. http://tilastokeskus.fi/artikkelit/2011/art_2011-12-21_006.html

Sosiaaliportti. 2012. Lastensuojelun käsikirja - Nuorten ryhmätoiminta. Viitattu 13.4.2012. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyovalineet/tyomenetelmat/nuortenvertaisryhmatoiminta/>

Sovinto ry. 2012. Sovinto ry - vaihtoehtoinen ammatti- ja oppisopimuskoulu. Viitattu 13.4.2012. <http://www.sovinto.fi/>

TEM raportteja. 2012. Nuorten yhteiskuntatakuu 2013. Viitattu 9.4.2012. [http://www.tem.fi/files/32352/Nuorten_yhteiskuntatakuu_tyoryhman_raportti_\(2\).pdf](http://www.tem.fi/files/32352/Nuorten_yhteiskuntatakuu_tyoryhman_raportti_(2).pdf)

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2011. Nuoret osaaviksi ja työelämään. Viitattu 23.11.2011. http://www.tem.fi/index.phtml?89506_m=103862&89506_o=10&s=2467

Työ ja elinkeinoministeriö. 2012. Työllisyyskatsaus. Viitattu 09.3.2012. <http://www.tem.fi/index.phtml?s=2613>

Työ- ja elinkeinotoimisto. Viitattu 9.4. 2012. www.mol.fi

Valtakunnallinen nuorten työpajayhdistys. 2012. Toteutettuja hankkeita. Viitattu 13.4.2012. <http://www.hdl.fi/fi/palvelut/kehittamishankkeet/31-suunnista-tulevaisuuteen-vamos>

Valtioneuvoston periaatepäätös. 2011. Hallitusohjelman strateginen toimeenpanosuunnitelma - kärkihankkeet ja vastuut. Viitattu 9.12.2012. <http://valtioneuvosto.fi/tiedostot/julkinen/vn/hse-2011/fi.pdf>

Valtiovarainministeriön julkaisuja 2010. Nuoret työmarkkinoilla - miten nuorten työllistymistä tulisi edistää. Viitattu 23.11.2011. http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/08_muut_julkaisut/20100224Nuoret/Nuoret_tyoemarkkinoilla.pdf

Voimalinja. 2011. Voimalinja hankkeen raportti ja työntekijöiden haastattelut. Helsinki.

Liite 1 Tiedote opinnäytetyöstä

TIEDOTE OPINNÄYTETYÖN HAASTASTATELUISTA

9.1.2012

Opiskelen sosiaalialaa Laurea ammattikorkeakoulussa ja teen opintoihini kuuluvaa opinnäytetyötä yhteistyössä Voimalinjan kanssa. Opinnäytetyöni tarkoitus on selvittää Voimalinjan ryhmätoiminnan vaikuttavuutta ja hyödyllisyyttä sen asiakkaiden näkökulmasta. Opinnäytetyön aineiston kerään haastatteleamalla ryhmätoimintaan osallistuvia asiakkaita kahdesti; ensin Voimalinjan ryhmän alkaessa ja uudelleen ryhmätoiminnan viimeisellä viikolla.

Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista. Haastattelut äänitetään ja haastatteluissa keräämäni aineisto käsitellään anonymisti, eikä henkilötietoja tule ilmi. Kirjaamisen jälkeen nauhoitettu materiaali hävitetään, eikä haastatteluissa saatuja tietoja ei käytetä muihin tarkoituksiin. Opinnäytetyöraportista yksittäisten henkilöiden tunnistaminen ei ole mahdollista.

Kiitos yhteistyöstäsi!

Ystävällisin terveisin

Laura Lassila
Opiskelija, sosionomi (amk)
Laurea ammattikorkeakoulu, Tikkurila
Ratatie 22, 01300 Vantaa
s-posti: laura.lassila@laurea.fi

HAASTATELTAVAN SUOSTUMUS

Annan luvan käyttää haastatteluissa kertomaani aineistona yllä mainitussa opinnäytetyössä. Tietoja ei käytetä muuhun tarkoitukseen ja haastateltavien henkilöllisyys pidetään salassa.

Aika ja paikka

Allekirjoitus

Nimenselvennys

Liite 2 Teemahaastattelurunko 1

TEEMAHAASTATTELURUNKO, Haastatteluerä 1

- Lähtötilanne (esim. asuminen, aiempi koulutus, yms)
- Oma tilanne haastatteluhetkellä
  - mikä on hyvin elämässä
  - mihin toivoisi muutoksia
- Voimalinja
  - miten ohjautui toimintaan
  - miten päädyit ryhmätoimintaan
  - mitä ajatuksia Voimalinjasta
- Odotukset ja toiveet Voimalinjan ryhmätoiminnalle
  - mitä odottaa ryhmältä
  - minkälaisilla fiiliksillä aloittelee ryhmää
- Tulevaisuuden näkymät, toiveet tai suunnitelmat
  - odotukset lähitulevaisuudelta
  - huolestuttavat, epävarmoilta tuntuvat asiat
  - mitä toivoisit ryhmän jälkeen tapahtuvan
  - minkälaisia unelmia ja haaveita

Liite 3 Teemahaastattelurunko 2

TEEMAHAASTATTELURUNKO, Haastatteluerä 2

- Päällimmäiset tunnelmat ryhmän päättyessä
  - Mistä on hyvä fiilis?
  - Mistä huono fiilis?
- Käsiteltiinkö ryhmässä hyödyllisiä aiheita?
  - mikä hyvää/mikä huonoa sisällöissä
  - työnhaku, asuminen, koulutus, palvelut, retket, ruoanlaitto, pajat, palveluihin tutustuminen, voimavarat ja vahvuudet, talous- ja velkaneuvonta, Nasta ry, Sovinto ry, toiminnalliset osuudet, ryhmässä oleminen
- Minkälaisia jatkosuunnitelmia ryhmän jälkeen
- Minkälaisia tulevaisuuden suunnitelmia kaiken kaikkiaan
- Oliko ryhmällä vaikutusta tulevaisuuden suunnitelmiin
- Mitä nuoren elämään kuuluu tällä hetkellä
  - onko asiat muuttuneet ensimmäisestä haastattelusta